

Η ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ

ΙΕ' ΕΤΟΣ — ΑΡΙΘ. 176-180

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ Δ. ΒΡΑΤΣΑΝΟΣ ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ

ΙΟΥΝΙΟΣ — ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1919

ΚΑΛΙΤ. ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ "ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗΣ."

ΞΕΝΗ ΚΑΛΙΤΕΧΝΙΑ

ΤΑ ΤΡΙΑ ΓΑΤΑΚΙΑ

ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΑΠΟ ΠΕΝΤΕ ΜΗΝΑΣ

Η Σμύρνη είναι Έλληνική! Έλληνικός στρατός αποδιώχθηκε την κατέλαβε. Και μαζί μ' αυτήν μέγα μέρος της ενδοχώρας. Η παράταξη του στρατού μας έφθασε έως τον Έλληνικόν ποταμόν Μαιάνδρον. Φανταζόμεθα τι θα έγινε εκεί κάτω! Τό φανταζόμεθα και ήμπορούμεν να φαντασθούμε, διότι έννοιασμεν πολύ καλά την Έλληνικωτάτην αυτήν πόλιν, την Γκιουζ Σμύρνην, όπως την ονόμαζον οι Τούρκοι άνακθεν.

Μόνον όποιος είχε πάει στην Σμύρνην στα χρόνια της Σκλαβιάς είναι εις θέσιν να άναπαράσχη κατά φαντασίαν τό τί έγινε εκεί κάτω με την άφιξη του στρατού μας. Έρχομεν ύπ' όψει επιστολάς φίλων μας, που μάρ περιγράφουν τάς οικηνάς του ένθουσιασμού, άσπλληπτου και άφθάστου.

Ηδη ένα μήνα πριν είχαν φθάσει τά πλοία μας, ό «Αβέρωφ», τό «Κιλίκι», ό «Λέων» κλ., τά όποια έγιναν προσκύνημα λαχτάρας και λατρείας.

Έν τώ μεταξύ είχε φθάσει και ή εκ του κ. Π. Μαζαράκη, ως προέδρου, των κυριών Ρ. Κυριακίδου και Καμάρα, των κκ. Έμ. Λαμπάδρου, τμηματάρχου της Σχολικής Ύγιεινής και Δελλαπόρτα του Πολιτικού Γραφείου του κ. Προϋπουργού, άποστολή του Πατριωτικού Ίδρύματος Περιθάλψεως, σπεύδουσα εξ όνόματος της έλευθέρως Μητρός να περιθάλλη τά θύματα του Κατακτητού με ρούχα, χρήματα κ.λπ.

Ό «Αβέρωφ» έλατρευθή ως θεοτής. Είς ένα χωριό του έσωτερικού την ήμέραν του Αγίου Γεωργίου έκαμαν λιτανείαν, διά τόν λόγον ότι... έώρταζε ό «Αβέρωφ». Ό «Λέων» έγινε κτήμα των Συμφορικών, διότι εισέπραξε πρώτος εις τόν λιμένα.

Ό «Λέων» μας! λένε οι Συμφορικοί και κολλά ή γλώσσα τους. Είς όλα τά σπίτια, από τό μνημειώδες μέγαρον, έως τό τελευταίο καλυβάκι έχουν μία εικόνα, κάρτ-ποστάλ, φωτογραφίαν του «Λέοντος».

Όλη δέ ή Μ. Ασία έσημασοτολήθη. Δέν είχαν σημαίες; Έκρέμασαν ένα γαλάζιο κουρελάκι.

Είς τό Χοροστάσι διαδηλώντες την Έλληνικότητα του χωριού οι κάτοικοι, ύψωσαν μία σημαίαν σαραντατριών μέτρων (άρθ. 43) μήκους, ό δέ πρώτος ύψώσας αυτήν, τόσον θεωρήσεν εαυτόν ευτυχή, ώστε έδωκε 100 λίρας υπέρ της εκκλησίας του χωριού του.

Δέν περιγράφεται δέ τό τί έγινε με τόν καταπλον του «Αδριατικού», του όποίου έπέβαιναν ή άποστολή του Πατριωτικού Ίδρύματος.

Πρός άποφυγήν παρεξηγήσεων είχαν ύποδειχθή εις τά μέλη της να μην πάρουν σημαίες μαζί της κλ. Εί δυνατόν ούτε γαλάζιο πανί. Και όταν έφθασαν, αντίκρισαν την πόλιν κατακεκλυμένη από Έλληνικές σημαίας.

Παιδιά έτρεχαν από πίσω από τό αυτοκίνητον της άποστολής και βλέποντα ένα άξιωματικόν έν απολή έφώναζαν: — Ένας Έλληνας! Ένας Έλληνας!

Η άποστολή ειργάσθη μεθοδικά. Έστέγασε τά εγκαταλελειμένα παιδιά, ίδρύσασα τό Έθνικόν Οικοτροφείον, εις ό συνεκέντρωσε όλα τά υπό των φονευθέντων, στρατευθέντων ή φυγόντων γονέων εγκαταλειφθέντα.

Ίδρυσε συστήματα, Πολυκλινητήν Παιδικήν, βρεφοκομικόν σταθμόν κλ. Τό έργον της ύπήρξεν άληθώς Άγιον! Η ιστορία των άστέγων παιδιών ένθιμίζει τά παλιά χρόνια της

Σκλαβιάς με τό παιδομάζωμα. Ό Βαλής Σμύρνης ίδαν τόν μεγάλον αριθμόν παιδιών, τά όποια εγγόριζαν κουρελιάρικα εδω κι' εκεί, πειναλέα και έλεεινά, ένσκήπτοντα δέ εις τούς ιστορικούς τενεκέδες των σκουπιδιών διά να σιτισθούν, εκσέφθη να τά χρησιμοποιήση υπέρ της πατρίδος του. Ένψ λοιπόν ήξευρε ότι δέν έχουν γονείς, αφού αυτός τους εξηνδραπόδισε ή τούς έστρατολόγησε ή τούς έκαμε να φύγουν, εξέδωκε μίαν διαταγήν, δι' ής εκάλει τούς άναπαράκτους αυτούς γονείς να τά περιουλλέξωσιν έντός 48 ώρων, άλλως θα τά έμάζευε αυτός. Και επειδή γονείς δέν ύπήρχον πλέον, τά έμάζεψε και τά εκέλισε εις ένα μακρονό σπιτι, διά να τά εξισλαμίση.

Μιά γρηούλα όμως που περνούσε άπ' εκεί άκουσε τά κλάματά τους και έτρεξε και τό έλεπε κρυφά στην Δημογεροντία, τότε δέ κυρία της Σμύρνης, ή Κα Βαφειάδου, ή Κα Αισακίου, ή Κα Μίσελ και άλλαι τά περιουλλέξαν. Τούς έδωκαν από ένα ρουχαλάκι και φαγάκι, έως στου έφθασε και ή Άποστολή.

Σηναί άπεριγράφτου ένθουσιασμού εξετυλίχθησαν και εξεδηλώθη καταφανέστατα ή δύναμις και ή άκμαίότης του Έλληνικού στοιχείου. Πέρα ως πέρα ή Μικρά Ασία εξεσκεπάσθη Έλληνικωτάτη, μόλις έφθασε ή Άποστολή του Έλληνικού Πατριωτικού Ίδρύματος.

Ένας γερούλης προσήλθε ενώπιόν της μ' ένα ζευγάρι τσαρούχια καινούργια στο χέρι.

Τάγορασα στα Μέγαρά ειπε. Πάει πολύς καιρός τώρα. Τά κρύβω τριάντα χρόνια, για να τά φορέσω μόνη γέννη Έλληνικό τό μέρος.

Η φτώχεια, ή γδύμενα, ή κακομοιρία εις τάς λαϊκάς τάξεις δέν περιγράφεται. Έκαλοπέρασαν στο ψυχορράγημα του Κατακτητού.

Ψάρα, εξάνθηματικόν τύφος, όλες ή πληγές τους έμάστιξαν.

Ήμινε πέτρα έλεγεν ό ένας άπαντών εις ερώτησιν, γιατί έντε καταβεβλημένος.

Ήμινε υποβρύχιό άπαντούσε άλλος, διά να δικαιολογήση την άχρότητά του.

Ό πρώτος έπαξε πέτρες; καταναγκαστικά έργα. Ό άλλος εκρύβητο εις τάφους κενούς, εις ξεροπήγαδα, διά να άποφύγη την τουρκικήν στρατολογία.

Έννοείται ότι από άκρου εις άκρον ή μέσην της άπελευθέρωσης, ένψ ακόμη Βαλής, άρχαι, στρατός ήσαν εις τάς θέσεις των.

Τό άτέρμιον «και» άλλαλάζον από ζητωκραυγάς, μανδολινάτες, πολιτάκια, ρομβίες, λαντέρνες, ένθικους ύμνους, ύμνους του Βενιζέλου και εις όλα τά μαγαζιά άνηρτήθησαν εικόνες του Μεγάλου Κυβερνήτου με μία κανδήλα εμπρός που καιει νύκτα-μέρα.

Ός και μέσα εις τάς εκκλησίας θεαθήσαν εικόνες του Βενιζέλου ως άγιου Έλευθερίου. . . . χωρίς χωριό γυαλιά.

Φαντάζεσθε βέβαια τί έγινε με τόν καταπλον της «Πατρίδος», που μετέφερε τόν στρατόν μας, διά να καταλάβη την πόλιν. Τί ζημώφωμα θα ήτον εκείνο της 2ας Μαΐου! Οι φίλοι μας, που μάρ γράφουν, άδυνατούντες να μάρ δώσουν την περιγραφήν άρχόνται εις την επανάληψιν της λέξεως: Φρενοκομείον! Φρενοκομείον!

Δέν έχομεν καμιά άμφιβολίαν. Έπειτα από τόσον χρόνον σκλαβιά, από τόσα βάσανα, τόσες κακουχίες, τέτοια κρισιν από ένα πενταετή πόλεμον, μία τέτοια άπότομη άπελευθέρωσις ξετρελαίνει.

Η ΜΗΤΕΡΑ ΣΤΗΝ ΚΟΡΗ. — Πριν ακόμη σταλή στρατός Έλληνικός στην Σμύρνη ή Μεγάλη Μητέρα έστειλε βοήθειαν στην πολυπονημένη κόρη. Μία άποστολή του Πατριωτικού Ίδρύματος από τον κ. Μαζαράκη του ύπουργείου των Έσωτερικών, ως προέδρον, την Καν Ρ. Κυριακίδου και την Δα Καμάρα, των τμηματάρχων Σχολ. Ύγιεινής του ύπουργείου της Παιδείας κ. Έμ. Λαμπάδρου και τον κ. Δελλαπόρτα, του Πολιτικού Γραφείου, έπευσε να περιθάλλη τους εκ της δουλειάς και των δευκατημάτων του πολέμου άνακαπόντας αδελφούς μας. Ίδτε διανομήν ένδυμάτων εις τά δυστυχή αυτά θύματα του Κατακτητού, έξωθι της άποθήκης του Π. Ίδρύματος.

Οί επί κεφαλής των τμημάτων και οι άνδρες έπεσαν πρηγιδόν και ή χιλάζα του μετάλλου εθέρισε τά άκαχα γυναικόπαιδα, που εδεξιώθησαν τόν νικηφόρον στρατόν.

Τους νομίζετε για παράφρονος αυτούς, που ένόμισαν ότι ήμπορούσαν να άντιτάξουν άντίστασι; Κάθε άλλο. Ήτον και αυτό από της συνειθισμένες κοιτοπονηρίας των Τούρκων. Ένόμισαν ότι θα είχε πολιτικές συνεπειας ή προκήλις αυτή. Έφαντάσθησαν δηλαδή ότι οι δικοί μας θα εξετρεπόντο άχαλίνωτοι εις άντεκδικήσεις και θα άπεοσθείτο υπό των Μεγάλων ή παραχώρησις της Σμύρνης εις ήμάρ.

Και ή άλήθεια είναι, μοιότι ή έγκαρκος και σφύρων και μετριοπαθής παρέμβασις των άρχηγών συνεχράτησε τό όμογενεο στοιχείον και άπεσθθησε τό αιματοκύλισμα, ότι παρ' όλιγον να επτύχη τό κόλλο τους. Έδέσας δέ να εξαντήση πάσαν πειθω και όλην την ειλικρινείαν του ό κ. Βενιζέλος ενώπιον της Διασκέψεως, να διαταχθή και άνάκρισις, να εφθεθούν δέ και έντιμοι και ειλικρινείς Άγγλοι στρατιωτικοί διά να εξακριβωθή ή άλήθεια και να... πάρουν τό ντύς τους οι σκύλοι αυτοί.

Τά ίδια επανέλαβον και εις τό έσωτερικόν, όπου άδεία πάντοτε των Συμμάχων ό Έλληνικός στρατός επεξέτεινε την κατοχήν.

Ατακτα σώματα, Ζεϊμτέκιδων, καλώς όμως συνταγμένα υπό άξιωματικούς μονίμους, υπό την μάσκαν των έγγωρριων πληθυσμών, εξεγειρομένοι δηθεν κατά της Έλληνικής κατοχής, επέδραμον και προσέβαλον την Έλληνικήν παρατάξιν και εις τινα σημεία, όπου ύπερείχον αριθμητικώς είχαν προσκαίρους επιτυχίας.

Ότω άνακατέλαβον τό Αϊδινιον και τό έκαμαν για λίγες μέρες Γην Μαδιάμ. Έδήσωσαν την πόλιν, την δήρρασαν, άπήγαγον γυναικόπαιδα, έτουφέκισαν άμάχους άνδρας, προσκόπους, έήγητευσαν και υπό τάς φλόγας ήτμισαν τάς Έλληνίδας παρθένους.

Άλλ' οι Σύμμαχοι, υπό τάς δυνεις άντιπροσώπων των όποιων διεδραματίσθησαν αυτά, εξουσιοδότησαν τόν Έλληνικόν Στρατόν να εκτελέση χρέη άστυνομίας εις τά καταληφθέντα όπ' αυτού μέρη και να άποκαταστήση την τάξιν.

Και ό Έλληνικός στρατός άνακατέλαβε τό Αϊδινι, εκαθάρισε όλα τά σημεία, εξετόπισε τά κοκαδία των ύανών αυτών της Ασίας και κατέγχε τώρα την ένδοχάρον μέγχο του Μαιάνδρου Εύρωπαικότατα, εις πεισμα όλων των καθολετών μας.

Υπογράφουν, δέν υπογράφουν. Την μίαν ήμέραν μάρ άνήγγειλε ό τηλεγράφος ότι πληρεξούσιοι της Γερμανικής Κυβερνήσεως μεταβαί-

νουν εις τό Παρίσι διά να υπογράψουν την συνθήκην της Ειρήνης και την άλλην ότι δέν μεταβιούν. Άλλ' εξερόθησε ό στρατάρχης Φός και οι άντιπρόσωποι ευρίσκοντο καθ' όδόν, διά να μάρ τηλεγραφήση ότι γυρίζουν πίσω και να ξαναβήξη ό Κέρβερος του Ρήνου και να βρεθούν στο Παρίσι.

Και τέλος υπέγραψαν μέσα εις τά άνάκτορα των Βερσαλλιών με την σχετικήν παράταν, άλλα και μετά μίαν ψυχολοσίαν, την όποιαν τους εξεφώνισε ό γέρω-Κλεμανσώ χωρίς να πούν «κιχ» οι Γερμανοί.

Ός προς την Αυστριακήν ειρήνην, οι άντιπρόσωποι της τεμαχιωθείσης, άλλοτε κραταιάς Αυστριακής Μοναρχίας, εις τόσα τμήματα, όσα ήσαν τά μικρά κυβάκια που άπέτελουν τό μωσαϊκόν της, την υπέγραψαν, χωρίς να πάρουν και άνατην άκόμη. — Και έτσι ετέθη τελεία εις τό αιματηρόν αυτό δράμα.

Και να τώρα ή σειρά της Θράκης. Χωρίζεται έντελώς ή τύχη της από την Βουλγαρικήν συνθήκην και κόβεται ό βήγας της Βουλγαρίας, χωρίς να της δώσουν και λόγον του τί θα την κάνουν.

Και ένψ φωνάζουν οι καθολεθητά ότι χάνεται για μάρ ή Θράκη, εξουσιοδοτείται από την Διάσκεψιν ό Έλληνικός Στρατός να καταλάβη τό τρίγωνον Σάνθης-Γκιουμουλτζίνας και ούτω όλη ή κωνοσπαργώσις περιφέρεια της Δράμας-Καβάλλας-Σάνθης-Γκιουμουλτζίνας περιέρχεται άρτια εις ήμάρ.

Τί θα γίνη τώρα ή Τουρκία; Θα την διαμελίσουν; Θα την μοιράσουν; Κάτι ψιθυρίζεται περι σφαιρών επιρροής, περι έντολών, περι ζωνών και λουτά.

Η Αμερική θέλει έντολάς επί της Τουρκίας και άλλοι άλλωχού και μόνον ήμεις είμεθα οι μακάριοι, ως κρατούντες. . . . την Σμύρνην.

Βελτιώνομεν μάστιδα όλονών τάς θέσεις μας, εκκαθιστώντες και Ύπατον Άρμιστήν τόν κ. Σεργιάδη, άλλοτε Γεν. Διοικητήν της Β. Ηπείρου, ό όποιος έβαλε κάθε κατεργήσιν στον μάγκρον του και τά δύο του τά πόδια σ' ένα παπούτσι.

Έννοείται ότι οι Τούρκοι βάζουν πάλιν εις ένέργειαν τά παλιό κόλλα τους. Άπειλούν με Πανισλαμικήν εξέγερσιν, με Ίερών πόλεμον κλ. Και νομίζομεν ότι ήμπορούν να επιτύχουν κάτι, και να πιστεύση ό μη γνωρίζον αυτούς κόσμος, ότι ευρισκόμεθα εις τάς παραμονάς άγρίου φανατικού σπαραγμού, εφεθρον να τραμπούλα Κεμάλ, ό όποιος επί κεφαλής άγρίων όρδών, έπιασθή να τρομοκρατήση δι' επιδρομών τά καταληφθέντα ύφ' ήμών σημεία, δεχθείς άρκετές καταρακτικές από τούς Τσοληράδες μας.

Πλην τά κόλλα τους αυτά μοιάζουν με τά ξαναεσταμένα φαγητά, τόσες δέ φορές μάρ τά εξεφούρνιασαν, ώστε δέν κάνουν εις κανένα έντύπωσι.

Και ένα μεγάλο άτύχημα, έπισυμβάν έν τώ μεταξύ εις τόν χαλκέντερον Πρόεδρον της κραταιάς Συμπολιτείας του Νέου Κόσμου κ. Ουόλσον, άνακόπτει τάς εργασίας της Διασκέψεως των Παρισίων. Ό Πρόεδρος άποσύρεται της Συνδιασκέψεως και ένψ άκούονται εξ Ουασιγκτόνος

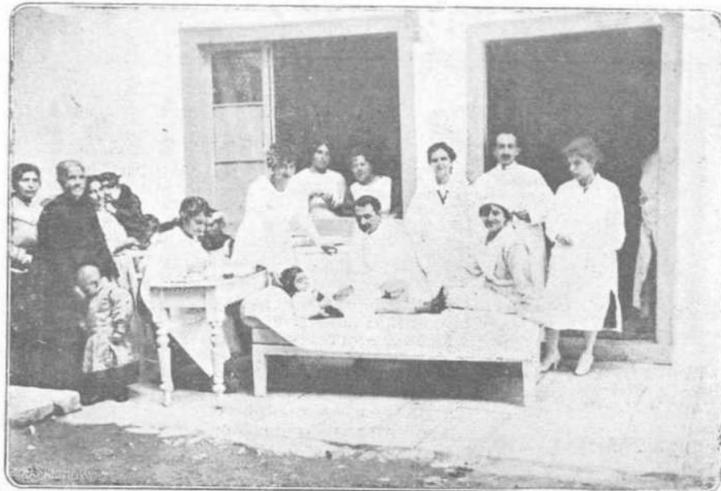
ΤΟ ΠΑΙΔΟΜΑΖΩΜΑ. — Φαντάζεσθε βέβαια τί παιδομάνα δά είχε, διαρκούντος του πολέμου, μαζευθή στην Σμύρνη. Όλα τά παιδιά, που οι γονείς των στρατευθέντες ή εξοντωθέντες τά εγκατέλειψαν, εισεκομίσθησαν στην Σμύρνη. Ό περίφημος λοιπόν Βαλής Ραχμή εκσέφθη να τά εξισλαμίση διά παιδομαζώματος και να σνέλαβε. Έντυχός τά έσωσαν Κυρίες της Σμύρνης και ή άποστολή του Π. Ίδρύματος τά περιουλλέξε και τά εκματέστησεν εις τό Έθνικόν Οικοτροφείον Σμύρνης. Ίδτε τά άκούμενα.

άπειλαι κατά της συναφθείσης Γερμανικής ειρήνης, υπογράφεται τέλος ή Βουλγαρική. Άλλά που; Όχι εις τό Παρίσι, διότι, ως ειπε ό Τίγρις-Κλεμανσώ, δέν αξίζουν οι Βούλγαροι τόσον, ώστε να λέγουν και αυτοί ή «Συνθήκην των Παρισίων».

Είς τὸ Νεγύ, ἕνα προάστειον τῶν Παρισίων, καὶ μέσα εἰς τὴν αἶθρον τοῦ Δημογεαίου, χωρὶς τελετῆν, χωρὶς τίποτε, τὴν ὑπέγραψαν. Νὰ ἰδοῦμε πὺθ θὰ ὀρισθῆ ἢ ὑπογράψουν οἱ Τούρκοι;

Ἄλλ' αὐτὸ ἀναβάλλεται μαζὶ μετὰ τὴν λύσιν τοῦ Θερμικοῦ. Ἐν τῷ μεταξύ ἀπὸ τὴν Θράκην ἐκδιώκονται αἱ βουλγαρικαὶ δυνάμεις καὶ τὴν καταλαμβάνουν τμήματα Γαλλικοῦ στρατοῦ. Ἡ ἀσφαλέστερα ἐγγύτης. Ἐν τῷ μεταξύ ἐξαγγέλλεται καὶ συνεννόησις μετὰ τὴν Ἰταλίαν διὰ τὸ Μικρασιατικόν, τὸ Νησιωτικόν καὶ τὸ Βορειοηπειρωτικόν ζήτημα.

Η ΠΑΙΔΙΚΗ ΠΟΙΚΗΛΙΑ. — Ἐφ' ἃ ἄλλα μέλη τῆς ἀποστολῆς ἐπεδίδοντο εἰς τὸ ἔργον των, ὁ κ. Λαμπρόπουλος ἔδωκε τὴν Παρθένον Πολυκλωνίην μετὰ πάντες ἱατρούς, Παθολογικῶν, Δερματολογικῶν κτλ., εἰς τὰ ὅποια ἔργα ἀληθινὰ θαύματα, κινητικὰ δὲ καὶ τίποτε, μηδ' αὐτῆς τῆς Κισσοῦδ' ἐξαιρουμένης, ἀνεύρουσαν ἔμμενος διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς.

Ὁ κ. Βενιζέλος ἔδειξε πρὸς τὸν Ἰταλὸν Προθυπουργὸν ὄλην τὴν εὐλαχρίαν πὺθ τὸν χαρακτηρίζει καὶ οἱ δύο ἄνδρες κατέληξαν εἰς συνεννόησιν πληροστέτην, ἰκονοποιήσαν καὶ ἡμᾶς καὶ τοὺς Ἰταλοὺς. Καὶ ὁ Θεὸς βοηθός. Φαίνεται πὺθ ὅλα θὰ ἔλθουν κατὰ τοὺς προαιώνιους πόθους μας καὶ τὰ δεινὰ μας θὰ ἑνσαρκωθῶν. Ὀλίγη ὑπομονή.

Μόνον τὸ ζήτημα τῆς Κωνσταντινουπόλεως δὲν ἔξορμεν πὺθ θὰ λυθῆ. Ἀλλὰ γὰρ ἄς βάλουμε τὴν λογικὴν κάτω. Ἄν ἡ Ἀμερικὴ δὲν δεχθῆ ἐντολὰς ἐν Τουρκίᾳ, τί θὰ τὴν κάμουν τὴν Πόλιν; Διεθνή; Οὐδέτερον; Ἄλλ' οὔτε ἡ Διεθνοποίησις, οὔτε ἡ οὐδέτεροποίησις πληροὶ τοὺς ὅρους τοῦ Ἀνατολικοῦ προβλήματος, τοὺς ὅρους τοῦ πολεμικοῦ προβλήματος, δηλαδὴ μίαν παγίαν εἰρήνην, κατοχυρωμένην καὶ ἐξασφαλιζομένην τὰ ἐκ τῶν συνθηκῶν μέλλοντα νὰ προκύβουν ἐδαφικὰ καθεστῶτα.

Τὸ Διεθνὲς ἢ Οὐδέτερον καθεστῶς θὰ εἶναι διὰ τὴν Κωνσταντινουπόλιν πάντοτε ἕνα μεταβατικὸν καθεστῶς, πρόσκαιρον, τὸ ὅποιον θὰ θέτῃ ἐν ἀμφιβολίᾳ τὴν τύχην τῆς καὶ θὰ τὴν καθιστᾷ ἐπίδικον. Ὅταν μάλιστα—καὶ τοῦτο θὰ εἶναι ζήτημα τιμῆς διὰ τοὺς Συμμάχους νὰ τὴν βοηθήσουν—ἀνακύβῃ ἡ Ρωσσία, εἴτε ὑπὸ μορφῆν Δημοκρατικῶν, εἴτε Ὀμοσπονδίας, καὶ τὰ Πανσλαβιστικὰ ὄνειρα ἀναβλαστήσῃ, εἶναι ἐπιτακτικῶς ἐνδεδειγμένον, ἂν ἀληθῶς θέλουν εἰρήνην μόνιμον καὶ παγίαν, νὰ ἀπαλείψουν τὴν ἐπὶ τῆς Βασιλευσούσης ὑποθήκην, νὰ λύσουν τὴν ὀρεστικῶς τὸ ζήτημα τῆς ἐπιμάχου πόλεως, κατακυροῦντες αὐτὴν εἰς... ποίον;

Εἰς τοὺς Τούρκους; Τοὺς Βουλγάρους; Ἄς περιμείνωμε. Κυριακὴ κοντὴ γιορτῆ.

ΠΡΟΣΟΧΗ! — Πολλὰ μεταξύ κόλλικος καὶ χαλιῶν πέλλει. Καὶ μεταξύ δύο φύλλων μας ἀκόμη συνέδρσαν πολλά. Εἰς τὸ προηγούμενον τεύχος μας, μετὰ πολλὴν χαρὰν εἰχομεν ἀναγγεῖλαι τὴν σύστασιν Μονίμου Γενικῆς Ἀντιπροσωπίας ἐν Σάμῳ μετὰ πρακτορεῖα εἰς Χίον, Μιτωλήνην, Σμύρνην κλπ., τὴν ὅποιαν ἀνέλαβε ὁ κ. Δρμ. Γαλατσόπουλος.

Καὶ εἰμῆθα ὑποχρεωμένοι τὴν νῦν δηλώσωμεν ὅτι ἤραμεν καθὲ ἐντολὴν ἀπὸ τὸν κύριον αὐτῶν καὶ ὅτι δὲν ἀναγνωρίζομεν καμμίαν δασοληφίαν ἐνεργηθεῖσαν ἐπ' αὐτοῦ ἀπὸ Ματοῦ ε. ε. καὶ ἐφεξῆς. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ, Χίῳ κλπ. ἀντιπροσωπείαν τοῦ περιοδικοῦ ἐπιφυλασσόμεθα νὰ κάμωμεν προσεχῶς σχετικὰς ἀνακοινώσεις.

ΠΕΡΙ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΤΕΧΝΗΣ ΚΑΙ ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΖΩΓΡΑΦΩΝ

Ἡ Ἐταιρεία Βυζαντινῶν Σπουδῶν διοργάνωσε σφαιρὰν διαλέξεων τῶν γνωστωτέρων παρ' ἡμῖν Βυζαντινολόγων, ἐν τῇ αἰθρῇ τοῦ Παρισίου, εἰς ἃς ἔλαβον μέρος ὁ Σ. Μητροπολίτης, οἱ κ.κ. Ράδος, Ἀδαμαντίου, Κοικουλέ κλπ. ὅς γνωστοὶ ἰδιαιτῶς τῆς Ἐταιρείας ὑπῆρξαν οἱ κ.κ. Θ. Τυκάδος, Φ. Κοικουλέ, Γ. Τσοκόπουλος, Π. Ροδοκανάκης καὶ Ν. Κολοκορῆστος. Μία τῶν ἐπισημοτέρων διαλέξεων ὑπῆρξε καὶ ἡ τοῦ ἐκλεκτοῦ ἡμῶν συνεργάτου κ. Ν. Α. Καλογεωργίου, γενομένη τὴν 29ην Ματοῦ ἐν μέσῳ ἐκλεκτοῦ κροῦρου, μεταξύ τῶν ὁσίων δικηγορῶντο οἱ κ.κ. Ἐ. Ὑποφῶς τῆς Παιδείας, Σ. Μητροπολίτης καὶ πάντες οἱ λόγοι. Ἐκεῖθεν κατ' αὐτὴν εἰκοσι πρὸβολικάς εἰκόνας, πενήντην ἑκατὸν ἀντιγράφων, ἐπ' αὐτοῦ τοῦ ἰδίου ποιηθείσας, καὶ 10 περίπου ἄλλας αὐτοῦσιες τῶν μετὰ τὴν ἴσιν Βυζαντινῶν ζωγράφων. Παραθετομεν τὴν διὰ τῆς ἴσιν:

Ανερχόμενος ἐπὶ τὸ βῆμα τοῦτο ὡς Συνιδρυτῆς καὶ Σύμβουλος τῆς Ἐταιρείας τῶν Βυζαντινῶν Σπουδῶν, ὡς θέμα μου ἐξέλεξα εἰς ἀναπτύξῃ εἰς ὑμᾶς, τὸ «περὶ τῆς Βυζαντινῆς τέχνης καὶ τῶν Βυζαντινῶν ζωγράφων».

Τὸ θέμα τοῦτο, Κύριοι, ὀφείλου νὰ ὀμολογήω, εἶναι τὸ σπουδαιότερον, καὶ τὸ δυσκολότερον τῶν καθ' ὅλου Βυζαντινῶν σπουδῶν, καὶ τὸ μᾶλλον πολυμῶρον καὶ πολυτρόπον, ἀπασχολῆσαν μέχρι τοῦδε ἀπειρίαν σφαιρῶν, ἀρχαιολόγων, Βυζαντινολόγων καὶ καλλιτεχνῶν.

Τόμοι δολοκλήροι ἔχουσι γραφῆ περὶ τῆς Βυζαντινῆς Τέχνης, ἡ ὅποια εἶναι σημερον τοῦ σημεροῦ καθ' ἅπασαν τὴν Εὐρώπην. μετὰ τὴν ἀπαισίαν ἐκείνην ἐποχὴν, καθ' ἣν ὁ Βυζαντινισμὸς ἐκινετριζέτο ὡς τὸ πλέον εὐτελὲς καὶ ταπεινὸν τῶν πραγμάτων.

Τὰ ὀνόματα δὲ τῶν Ντιλ, Μπαγιέ, Μιλλέ, Λαμπάρ, Ντιντρών, Βοργιέ ἐν Γαλλίᾳ, τοῦ Νταλὸν ἐν Ἀγγλίᾳ, τοῦ Σνάασσε, τοῦ Σάλτνμπεργ, τοῦ Οὐγκερ, τοῦ Κράιτς, τοῦ Μπροκχάους τοῦ Βούλφ, τοῦ Χαϊζεμπεργ καὶ τοῦ ὀνομαστοῦ Κροῦμβάχερ ἐν Γερμανίᾳ, τοῦ περιφημοτάτου ὀλων Ἰωσήφ Στριγγόβσκι, καὶ τοῦ Στόμποντα ἐν Αὐστρίᾳ, τοῦ διαδοχικοῦ Κοντακῶφ, καὶ τῶν Ἀθναλώφ, Στριγγόφ κλπ. ἐν Ρωσίᾳ, δύνανται νὰ μαρτυρήσωσι περὶ τοῦ κολοσσιαίου μεγέθους τῶν ἐρευνῶν, καὶ τῶν μελετῶν τῆς Βυζαντινῆς τέχνης κατὰ τὸν παρόντα χρόνον.

Ὅστε τὸ θέμα ἡμῶν τοῦτο δὲν εἶναι ἀγνωστον οὐδὲ καὶ ἀνεξέζητον.

Ἄλλ' οὐχὶ καὶ διὰ τοῦτο ὀλιγώτερον δύσκολον, διότι ὀφείλει τις ἐν βραχυτάτῳ χρόνῳ νὰ παράσχη ὑμῖν τελειοτάτην συνοπτικὴν καὶ ἀδρομικήν ἐκθεσιν περιεχομένην τόσον μεγάλου καὶ τόσον ἀπειρου.

Καὶ τὸ σπουδαιότερον, Κύριοι, τὸ θέμα ἡμῶν τοῦτο ὀφείλομεν νὰ διεξέλθωμεν εἰς ὀλίγων μόνον λεπτῶν διάστημα, ὡς ἐν προομίῳ μάλλον, ἡ καλύτερον ὡς ἐν εἰσαγωγῇ διὰ νὰ ἐξετάσωμεν διὰ πλείστορον τὴν νεωτέραν ἡμῶν Βυζαντινὴν Τέχνην, τὴν μετὰ τὴν Ἄλωσιν, ἡ ὅποια τόσον μεγάλη καὶ τόσον σημαντικὴ ὑπῆρξεν, ἀλλὰ καὶ τόσον ἀγνωστος καὶ σχεδὸν ἀνεξερευνήτος παρὰ τοῖς ξένοις καὶ παρ' ἡμῖν.

Ἄλλ' ἵνα κατορθώσω πάντα ταῦτα χωρὶς νὰ ζουρᾶσω ὑμᾶς, καὶ χωρὶς νὰ ὑπερβῶ τὸ θετὸν χρονικὸν ὄριον, καὶ, τὸ σπουδαιότερον, χωρὶς νὰ ὑπερβαρῶνῃ ὑμᾶς δι' ὀλικὸν ἀμεθόδον, ἐπιχειρῶ ἤδη νὰ παρουσιάσω

ἉΓΙΑΙΝΙΟΝ. — Αὐτὰ ἀφῆσαν ἡ βίαιες τοῦ Ἐμβῆρ καὶ τοῦ Ταλαῦτ ἀπὸ τὴν ὀραίαν πόλιν, δταν τὴν ἀνακατέλαβον. Ἐδῶσαν, ἐδῶσαν, ἐσφαξάν, ἠτίμασαν. Καὶ πολλὰ κοίτια, ὅπως ἡ Ἐλλάς Ἰωαννίνων, φεγγόνα τὴν ἀτίμοσιν, ἐπιπτόν εἰς τὰς φλόγας τῶν καιόμενων σπιτιῶν των.

ὑμῖν τὸν σκελετὸν ἡ τὰς βάσεις ἐπὶ τῶν ὁσίων ὅθ' ἀνεγείρω τὸ τεχνικὸν οἰκοδόμημα τοῦτο.

α) Ἐπειδὴ ἡ Χρ. Ζωγραφικὴ ἀρχετα πρωιμότητα ἐκδηλωμένη ἀπὸ τοῦ πρώτου μ. Χ. αἰῶνος καὶ διήκει μέχρις ἡμῶν καθ' ἅπαν τὸ μέγα

διογλιετὲς διάστημα, διὰ τοῦτο ἀνάγκη νὰ διαρῶσωμεν αὐτὴν κατὰ τὰ δύο μεγάλα διαστήματα, εἰς δύο μεγάλας διαρῶσεις, ἧτοι τὴν πρὸ τῆς Ἄλώσεως καὶ τὴν μετὰ τὴν Ἄλωσιν Βυζ. Τέχνην. λαμβάνοντες ὡς χρονικὸν ὄριον τὸ θλιβερόν γεγονός τῆς πτώσεως τῆς Βασιλίδος τῶν πόλεων.

6) Ἐπειδὴ ἐκάστη τῶν ἐποχῶν τούτων παρουσιάζει ἰδιαίτερας τινὰς τεχνικὰς ἐκφάνσεις καὶ ἰδίους τύπους κατὰ διαφορῶς καιροῦς, διὰ τοῦτο ἀνάγκη νὰ ὑποδιαρῶσωμεν τὴν μετὰ τῆς Ἄλώσεως εἰς τρεῖς ἢ τεσσάρων κυρίως περιόδους, τὴν δὲ ἄλλην εἰς περισσοτέρας, ἀναλόγως τῶν τόπων καὶ τῶν ἐργαστηρίων, ἧτοι τὴν μετὰ τὴν πρώτην διαρῶσιν εἰς τὴν Κατακομβικὴν ἀπὸ τοῦ Α' - Δ' αἰῶνος—τὴν Ἰουστινιάνειον (ΣΤ' αἰῶν), τὴν ἐπὶ τῶν Μακεδόνων (Γ' - ΙΑ' αἰῶν), τῆς κλασικῆς οὗτως εἰπεῖν μορφῆς καὶ τὴν ἐπὶ τῶν Παλαιολόγων καὶ μάλιστα τοῦ Ἀνδρονίκου, ὅτε παρετηρήθη καὶ ἡ τελευταία Βυζαντινὴ ἀναγέννησις πρὸ τῆς Ἄλώσεως.

Τῆς δὲ μετὰ τὴν Ἄλωσιν τέχνης, εἶναι δύσκολον νὰ καθορίσωμεν ἐπακριβῶς ἐκ τῶν προτέρων τὰς περιόδους, ἐπιφυλασσόμενοι μετὰ μικρὸν νὰ ποιήσωμεν τοῦτο ἐν τινι συναφείᾳ πρὸς τινὰ μέρη, ὀσον, τὸ τοῦ Ἄθω, Κρήτης, Ἀθηνῶν, Ἐπτανήσου, Πελοποννήσου κλπ.

γ) Τρίτον, ἐπειδὴ ἐν τῇ Βυζαντινῇ Ζωγραφικῇ παρατηροῦνται ποικιλία τῶν ζωγραφημάτων, διὰ τοῦτο διαρῶσιν τὴν Ζωγραφικὴν εἰς Τοιχογραφικὴν, Μοσαϊκὴν, καὶ Μικρογραφικὴν, ἐπιφυλασσόντες ἰδίον λόγον διὰ τὴν τεχνικὴν τῶν φορητῶν εἰκόνων ἢ τὴν διὰ τοῦ φούδ ζωγραφικὴν.

δ) Τέταρτον δὲ καὶ τελευταίον, ὀφείλομεν νὰ ἀναφέρωμεν τοὺς ζωγράφους, καὶ μάλιστα τοὺς σπουδαιότερους, διότι ἐξ αὐτῶν ὑπάρχουν ἀμύητοι καὶ μάλιστα ἀξιοὶ ἐθνικῆς εὐγνωμοσύνης, διότι μετέδωκαν οὐ μόνον τὴν Τέχνην, ἀλλὰ καὶ τὴν Θεολογίαν εἰς τοὺς Βουλγάρους, ἐξ Ἰσού, ὅσον καὶ εἰς τὴν Λύσιαν.

Τὰ ὀνόματα τῶν Βυζαντινῶν ζωγράφων, οἱ ὁποῖοι ἐξωγράφησαν τὸν Ἄγ. Μάρκον καὶ ἀλλοχοῦ ἐκτός τῆς Βενετίας, καὶ μετέδωκαν οὗτω πρὸ τοῦ Συμβαθίου καὶ Γιώττου τὴν πρώτην ἀνήθησιν, δὲν ἀξιοῦσι νὰ γνωσθῶσιν ἐν τῇ αἰθρῇ ταύτῃ.

Ἄλλὰ καὶ οἱ ζωγράφοι ἐκείνοι μετὰ τὴν Ἄλωσιν, οἵτινες εἰργάσθησαν καθ' ἅπασαν τὴν Ἑλλάδα καὶ οἱ ὁποῖοι ἀνέπτυξαν τὴν τεχνικὴν καὶ θαυμαστήν δὲν εἶναι ἀξιοί παντός ἐπαίνου καὶ θαυμασμοῦ.

Συνήθως, Κύριοι, ὀμολοῦσι περὶ Ἀναγεννήσεως τῆς Τέχνης ἐν Ἰταλίᾳ διὰ τῶν Φλωρεντινῶν καὶ τῶν Οὐμβριανῶν ζωγράφων, καὶ τῶν λοιπῶν, οἱ εἰνε ὁ Μπρονελέσκι, ὁ Συμβαθίης, ὁ Γιώττος, ὁ Μπελίνι, ὁ Ἀνδρέας Τάφφι κλπ.

Ὅχι ὀλιγώτερον ὀμολοῦσι καὶ περὶ τῆς Γερμανικῆς τοιαύτης διὰ τοῦ περιφημοῦ Δύρρετ, τοῦ Λουκά Κράνοχ, τοῦ Ὀλμπαίν, τοῦ Ἀλντόφρε καὶ τῶν λοιπῶν. Κατ' ἀναλογίαν δὲ καὶ περὶ τῆς Γαλλικῆς καὶ τῆς Ἰσπανικῆς τοιαύτης διὰ τῶν Ι. Φουκκέ, Εὐσταθίου Λέ Σιγέ, τοῦ Βελάσκελ καὶ τῶν λοιπῶν.

Ἄραγε καὶ ἡ Ἑλλάς, ἡ τόσους ἀγῶτας δημιουργήσασα καὶ τόσους σοφούς κατὰ τὸν χρόνον τῆς Δουλείας ἀναδείξασα, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἀξιώσῃ, ὅπως ὀμολοῦσι περὶ Ἑλληνικῆς Ἀναγεννήσεως; Ἀσφαλῶς ναί. Δὲν ὑπερβάλλω, κύριοι, τὰ πράγματα ἐάν εἶπω, ὅτι οἱ πλείστοι τῶν ζωγράφων αὐτῆς ὑπῆρξαν ἀντάξιοι κατὰ πολὺ τῶν προΐμων ἐκείνων Εὐρωπαίων συναδέλφων των.

Ἄλλ' ἤδη ἐπανεβλήθημεν εἰς τὴν πρὸ τῆς Ἄλώσεως Τέχνην καὶ μάλιστα τὴν πρωιμωτάτην, ἧτοι τὴν Τέχνην τῶν Κατακομβῶν.

Ἡ Τέχνη αὐτῆ τῶν Κ. ὅσον ἀφορᾷ τὸν τρόπον τῆς ἐργασίας, ἀνάγεται εἰς τὸ εἶδος τῆς τοιχογραφίας, ἡ ὅποια ἦτο πεποιημένη διὰ ὕδατομιγῶν χρωμάτων. Ἄλλὰ περὶ τοῦ τρόπου τούτου εὐθὺς μετὰ μικρὸν.

Αἱ Κατακομβῆς, ὡς εἶναι γνωστὸν, εὐρισκόμεναι εἰς τὴν περιήχου τῆς Ρώμης, ἐκτός τῶν τεχνῶν καὶ ἐκατέρωθεν τῶν κυρίων ὀδῶν, ἐχρησίουμεν κατ' ἀρχὴν ὡς ταφῆ τῶν Χριστιανῶν καὶ βραδύτερον ὡς τόποι προσευχῆς καὶ λατρίας, ἐπὶ τῶν τάρων τῶν Μαρτύρων.

Τοὺς τάφους τούτους ἐν γένει καὶ τὰς μικρὰς τετραγώνους αἰθούσας, τὰς καλομένης Κρόπτας, κατὰ τὴν συνήθειαν τῶν Ἑλληνιστικῶν μεθόδων, ἐκόσμου διὰ ποικίλων κοσμησῶν, κατ' ἀρχὴν μὲν Ἑθνικῶν βραδύτερον δὲ Συμβολικῶν, ὀσον Ἀγκύρας, Ἰχθύος, Προβάτου κλπ. Ὅτε δὲ κατὰ τὸν τρίτον καὶ τέταρτον αἰῶνα αἱ Κατακομβῆς διηπλώθησαν τὰ μέγιστα, καὶ κατέστησαν τὸ μόνον Χριστιανικὸν προσκόνημα, τότε καὶ ἡ Ζωγραφικὴ ἐν αὐταῖς κατέστη μάλλον Χριστιανικὴ καὶ συμμορφώθη πρὸς τὰς τελετουργικὰς ἀπαιτήσεις τῶν Χριστιανῶν.

Ἐπὶ μακρὸν δὲ χρόνον οἱ διάφοροι σοφοὶ προσεπάθουν νὰ ἐξηγίωσῃ τὸ βαθύτερον αἶτιον, ἡ ὅπως λέγεται εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν γλώσσαν, τοὺς στατικῶς τύπους τῆς οὗτω γεννηθείσης Χριστιανικῆς Τέχνης: δηλαδὴ ἐκ ποῦ ἐλατρίων ὀρμώμενοι ἐποιοῦν αἰφρῆς νεαρὸν ἀγένητον Ἰησοῦν ἢ τὸν Νῶε παιδίον κλπ.

Τελευταίον δ' ἐπεκράτησαν ἡ ὄντως ὀρθὴ ἐρμηνεῖα τοῦ Κ. Michel, ὁ

ὁποῖος πολὺ εὐστόχως παρεδέχθη, ὅτι ὑπάρχει σχέσης μετὰ τὴν προσευχῆς καὶ τέχνης, ἡ καλύτερον οἱ ζωγράφοι προσεπάθουν νὰ ἀποδώσῃ δι' εἰκόνων τὰς δημόδεις προσευχὰς τῶν Χριστιανῶν (ἐκλύτρωσις).

Ἄλλὰ γενικῶς κρινομένη ἡ Τέχνη αὐτῆ, εἶναι τέχνη συμβολικὴ καὶ ιστορικὴ πῶς, ἐφ' ὅσον παριστάνει ὑποθέσεις τῆς Ἄγ. Γραφῆς.

Κυρίως δὲ ἡ Τέχνη αὐτῆ τῶν Κ. ὀνομαζομένη Πρῶτῃ χριστιανικῇ, κείται ἐκτός τῶν ὀρίων τῆς καθ' αὐτὸ Βυζαντινῆς ἢ ὀποῖα ἀρχετα δημιουργημένη κατὰ τὸν Δον ἢ Ἐον αἰῶνα ἐπὶ τῇ βάσει ἀνατολικῶν πάντοτε προτύπων. Ὅσον ἀφορᾷ δὲ τὴν τεχνικὴν τῶν κατακομβιακῶν εἰκόνων, αὐτῆ ἀνάγεται εἰς τὸ εἶδος τῆς τοιχογραφίας δι' ὕδατομιγῶν χρωμάτων, περὶ ὧν κατωτέρω.

Ἐνταῦθα προσεβλήθησαν τεσσάρων πρὸβολαί, παριστάνουσι ἀφ' ἑνὸς τὴν περιήχου τῆς Ρώμης καὶ τοπογραφίαν τῶν κατακομβῶν ἐκατέρωθεν τῶν μεγάλων ὀδῶν (Ἀπίας, Λαμπικῶνας, Ἀστίας κλπ.) καὶ ἀφ' ἑτέρου τὸ ἑσωτερικὸν καὶ τὸν διακοσμῶν, καὶ τὴν γεωλογικὴν τομὴν κατὰ βάθος μίαν τῶν μεγάλων κατακομβῶν ἐν τῇ ὀδῷ Ἀπίας. Ἐπεξηγήθησαν δὲ λεπτομῶς πάντα τὰ ἀναφερόμενα ἐν τῇ ἀποδομικῇ, τὴν Ζωγραφικῇ καὶ τὴν Τελετουργίᾳ.

[Συνεῖτα εἰς τὸ προσεχῆς]

ΔΕΔΕΑΓΑΤΣ

(ΠΡΟΠΟΛΕΜΙΚΑΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ. — Ο ΛΙΜΝΗ ΚΑΙ ΤΑ ΕΡΓΑ ΤΟΥ)

Ὅταν ἠγχεροβολήσωμεν εἰς Δεδαγάτς ἔπνευεν ἕνα εὐαφρὸς νότιος ἄνεμος καὶ διὰ δύο πλοιαρίων, ἐντός τῶν ὁσίων εὐρισκόντο ὄλοι ἐπιβάται μετὰ τῶν ἀποσκευῶν των, ἐπληροσμένοι μίαν ξυλινὴν ἀποβίβαν. Εὐτυχῶς δὲν εἶχεν ἀκόμη δυναμῶσ ὁ ἀπὸ νότου πνεῶν ἄνεμος, οὗτος, διότι ἄλλως θὰ ἦτο ἀδύνατος ἡ μετὰ τῆς ξηρᾶς συγκοινωνίας, οὗτος, διότι ἄλλως θὰ ἀποπέλασε νὰ ἀποπέλασεν ἐκεῖθεν, ἕως ὅτου κοπάσῃ ὁ ἄνεμος. Ἄφ' οὗ ἀπεβιδῶσθημεν διήλθωμεν διὰ τῆς αἰθούσης τῶν ἀποσκευῶν, ἀπὸ ἕνα ξυλινὸν δηλαδὴ μικρὸν δωμάτιον ἐπὶ τῆς ἀποβάθρας, ὅπου ὁ Βούλγαρος ἀξίωματικός ἐξήταξεν αὐστηρότητα τὰ διαβατήρια καὶ τὰς ἀποσκευὰς τῶν διερχομένων.

Ἡ κίνησις τοῦ λιμένος καὶ τῆς πόλεως Δεδαγάτς μετὰ τὸ κλεισμον τῶν Δαρδανελίων ἤρχισεν νὰ γίνεται πολὺ ζωηρότερα. Ὅπως ἐν τῷ λιμένι ὀρμῶνον τότε πέντε σκάφη καὶ ἐνίοτε καὶ δέκα, μετὰ τῶν ὁσίων συνηθέστατα εἶνε τὰ Florio καὶ Messageries. Λιμὴν ὀμοῦς δὲν ἔπαυεν ἐν εἰνε ἡ ἕνας ἀπέραντος μόνον ὀρμος μετὰ ἕνα μικρὸν βραχίονα προφυλάσσοντα τὰς λέμβους. Ὅταν πνέη μάλιστα ἐκεῖ νότιος ἄνεμος καὶ αὐτὰ τὰ μεγάλα πλοία ἀδυνατοῦσι νὰ παραμείνωσιν ἐν αὐτῷ καὶ ἀποπέλασιν ἀμέσως ἐκεῖθεν.

ΑΘΩΑ ΠΛΑΣΜΑΤΑ! — Τὰ προσφυγόπουλα τοῦ Ἄιδινου. Τί τοὺς ἔκαμαν τὰ καθμένα τὰ παιδιῶνα;

διὰ Καβάλλαν ἢ συνηθέστερον διὰ Σάμον καὶ Πόρτο - Λαγῶ, τὸ ὀποῖον καὶ ἀποτελεῖ τὸ ἐπίνεον τῶν ἐμπορικωτέρων κέντρων τῆς Σιάνης καὶ Γιομουλιτζίνης, ἕως οὗ κοπάσῃ οὗτος. Ἡ μετὰ τῆς ξηρᾶς συγκοινωνίας τῶν ἀποβιβάσεων γίνεται συνηθῶς διὰ ἰσποφόρων λέμβων, σπανιώτατα δὲ καὶ ἐν γαλήνῃ μόνον διὰ ἀπλῶν τοιοῦτων. Ὅλοι οἱ λεμβοῦχοι εἶναι Ἑλληνες ναυτικοὶ, ἄλλὰ Βούλγαροι ἰπῆχοι, ἰκανώτατοι δὲ καὶ ἀληθεῖς θαλασσινοὶ. Ἡ ἀποβίβασις τῶν ἐμπορευμάτων ἐνεργεῖται δυσκολώτατα, διότι δὲν ὑπάρχουσι ἢ ὀλίγα μόνον φορητὴ γίδες, ἡ δὲ προτίμησις τούτων ἐξαρτᾶται ἐκ τῶν φιλικῶν ἢ χρηματικῶν συμπαθειῶν τοῦ λιμεναρχοῦ καὶ διὰ τοῦτο καὶ τινὰ τῶν πλοίων ἀναγκάζονται νὰ παραμείνωσιν ἐκεῖ καὶ δέκα πέντε ἡμέρας, ἕως ὅτου κατορθώσῃ νὰ ἀποβιδῶσῃ τὰ ἐμπορεύματά των. Ὅταν πνεῶν ἐλαφροὶ νότιοι ἄνεμοι καὶ εἶνε δυνατὴ ἡ διὰ τῶν ἰσποφόρων λέμβων ἀποβίβασις τῶν ἐπιβατῶν καὶ ἀποσκευῶν των, τότε ἔπιπτονται ὄλοι εἰς αὐτὰς φέρδην πειθῶν καὶ γίνεται πλέον ὁ κλυθμός καὶ ὀδυμῶς τῶν γυναικῶν καὶ παιδιῶν, μέχρις οὗ αὐταὶ πληροσμοῦσιν τὴν δὴθεν προκομίαν καὶ ἀποβιδῶσθῶσιν, ὀποῖτε πάλιν ἀρχίζει ἡ ἐν τῇ αἰθρῇ τῶν ἀποσκευῶν, μὲξ ξυλινὸν δηλαδὴ παράγκα, ἀσθηρὴ ἐπιθέσθῃς τῶν διαβατηρίων καὶ τῶν ἀποσκευῶν τῶν ἐπιβατῶν παρὰ τῶν ἀξίωματικῶν καὶ τῶν ὀργάνων των. Ἐν τούτοις καὶ πάλιν τὸ Δεδαγάτς, πρὸ τῆς καταλήψεως του ὑπὸ τῶν Βουλγάρων, εἶχεν ἐτησίαν κίνησιν τετρακοσίων περίπου ἀποβιβάσεων καὶ ὑπερχιλίων ἰσποφόρων. Ἡ πόλις ἀρκετὰ καλὴ. Τὰ δημόσια αὐτῆς καταστήματα ἐπιπροσποτάτα καὶ αἱ ἀπέραντοι τελενεναϊκαὶ ἀποθήκαι, τουρκικῆς κατασκευῆς, δίδουσι εὐχάριστον ὄφιν εἰς τὴν πόλιν. Πλὴν ὀμοῦς τούτων καὶ ἡ ὀρμητομία αὐτῆς εἶνε κανονικὴ καὶ ἄρμονικὴ.

Ἄλλα μετὰ τῶν πάντων τούτων ὑπερῆχε τὸ ὀσκημα τοῦ Ἑλληνικοῦ Προ

την κυριότητα εξήγησαν και ήθελαν να άμφοβητήσωαν οι Βούλγαροι, άλλ' υπεχώρησαν εύθως, ως είδον αυτόν με το όπλον εις την χείρα έτοιμον να σαρώση πάντα, όστις ήθελε παραβιάσει την εξώθησιν. Και διά της ευγενείας του, αλλά και άνδρακής στάσεώς του υπεστράφηεν θαυμασίας τα Έλληνικά έκει συμφρόντα και ούδεμιαν παρέλιπον ευκαιρίαν, όπως μετά θάρρους, αλλά και διπλωματίας, άντιμετωπίση ολονόηποτε έθνονική ζήτημα και προσφέρει τας ύπηρεσίας του ή βοηθήση όποσδήποτε πάντα εκείθεν διερχόμενον όμοσθη.

Μεταξύ των κατοίκων του Δεδαγατός, οι όποιοι συμποσούνται περι τας δέκα πέντε χιλιάδας εν όλω, ελάχιστοι είναι οι Έλληνες αλλά και αυτοί μικροί ή μεγάλοι αρκετά φιλόξενοι προς τους εκείθεν διερχόμενους ήμετέρους, ως ή οικογένεια του Έλληνος πράκτορος της Έταιρίας Χατζή-Δαούτ. Και χαιρεί κανείς, όταν βλέπη συγκεντρωμένους εκείτους όλίγους Έλληνας, μεταξύ των όποιων και τους εκείθεν διερχόμενους ναυτικούς μας, άδελφωμένους όλους και έτοιμους, όπως διά μυριοστήν φοράν άποδείξωσιν, εν τώ καλέσθ ή άνάγκη, ότι είναι πάντοτε πρόθυμοι να προσφέρωσιν έαυτούς εις τον ύπερ της Πατρίδος βίωμον. Και ένθουσιμια ζωηρότητα τον ένθουσιισμόν μιάς συμπαθείς νεάνιδος, ή όποια με τή βουρκομένη μάτια της και τή τρέμοντα χείλη της, άφηγουμένη τας οικλήρας περιπετείας της οικογενείας της και των ίδιων της κατά τους δύο τελευταίους πολέμους μας, προσεπάθει από την συνουμίαν μας να ανακαλύψη, εάν πρέπει και εκείνοι έκει να κοιμώνται με τή ίδια γλυκά όνειρα και να ζών με τους αυτούς κρυφούς πόθους και τας αιτίας έλπίδας των πρώην ύποδοούλων άδελφών μας και ήδη έλευθέρων συμπατριωτών μας.

Ναι! Είναι άπολύτως άδύνατον, όσοι ζώμεν υπό τον έλευθερον ουρανόν, να φαντασθώμεν τας πικρίας των ζώντων εκεί άκόμη ύποδοούλων άδελφών μας και με ποίους παλμούς και ποίαν άπερίγραπτον άγωνίαν έξακολουθούσι να ζώσιν άκόμη υπό την πνιγηράν εκείνην άτμοσφαιράν με τας συνεχείς καταπέσεις, τους διαρκείς διωγμούς των και έκλασθήσεις και τους φόβους των άκόμη διά την ζωήν των! Και εν τούτοις δεν έπαυσαν να διατηρώσι πάντοτε κρυφά-κρυφά και μέσα εις τή βάθη της άγνης ψυχής τον τώ ιερών πυρ του ένθουσιισμού και να τώ εκδηλώσασιν ζωηρότητα εύθως άντικρούσασιν έλευθερον άδελφών των.

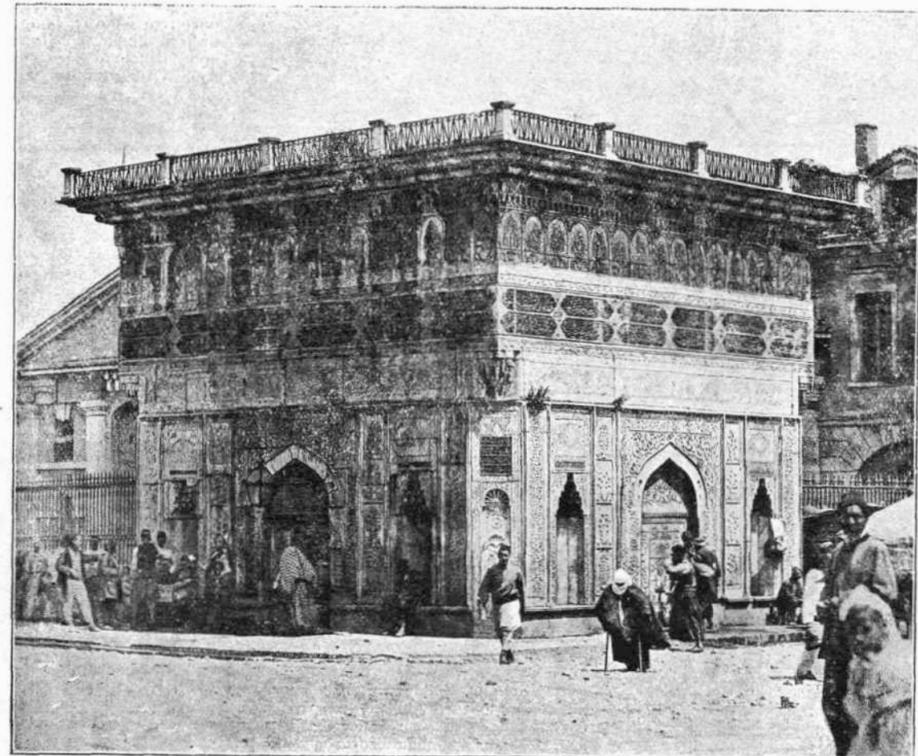
Τήν πρωίαν της έπομένης άνεχωρήσαμεν εκείθεν σιδηροδρομικώς διά Κωνσταντινούπολιν, άφ' ου και πάλιν έγένετο άσπληροτάτη επίθεώρησις των διαβατηρίων μας και των άποσκευών μας.

ΒΑΣΟΣ ΑΔΑΜΑΣ

Ο ΣΚΕΛΕΤΟΣ

— Διήγημα του Ίνδοσ ποιητού Ραμιντρανάν Ταγκό —

Στο δωμάτιο, που ήταν δίπλα σ' εκείνο, όπου έμεις τ'α παιδιά συνηθίζαμε να κοιμώμαστε, κρυμώταν ένας ανθρώπινος σκελετός. Τη νύκτα κροτάλιζε, όταν ο άγέρας έπαιζε με τ'α κόκκαλά του. Την ήμερα τον κάναμε έμεις να κροτάλιξη. Παιχνάμα μαθήματα Όστεολογίας από ένα άπόφοιτο της Ιατρικής, γιατί ο πατέρας μας είχε άποφασίσει να μάθ' όλες της έπιστήμες. Πόσο έπέτυχε, δεν είναι άνάγκη να τώ

ΕΙΚΟΝΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΟΛ'. — Η περίφημος κρήνη του Τόπ Χανέ.

σ' εκείνους που μας ξέρουν, και θάνε καλύτερα να τώ άποκρύψω από εκείνους που δεν μας ξέρουν.

Πολλά χρόνια πέρασαν από τότε. Στο άναμεταξύ, ο σκελετός εξαφανίστηκε από τώ δωμάτιο, όπως κ' ή έπιστήμη της Όστεολογίας από τώ μυαλό μας, χωρίς ν' αφήσουν πίσω τους κανένα ίχνος.

Προχθές, τώ σπιτι μας γεμισε από μουσαφιρέους και ύποχρεώθηκα να περάσω τη νύκτα σ' εκείνο τώ δωμάτιο. Τώρα, στο άσυνήθιστο εκείνο περιβάλλον, ο ύπνος άρνήθηκε νάρθη, και καθώς κοιμώμουν άπ' τ'όνα πλευρό στο άλλο, άκουα μιά-μιά της ώρες να χτυπούν στο όλοϊ τώ γειτονικώ ναού. Στά πολλά τώ λυχνάρι, που έκαμγε σέ μιά γωνία της κάμαρας, άφ' ου άφησε λίγες τελευταίες άναλαμπές, έσβησε όλότελα. Ένας ή δύο θάνατοι είχαν συμβεί, τόν τελευταίον καιρό, στην οικογένειά μας, και, φυσικά, τώ σόβισμο τώ λυχναριού μού έφερε πένθιμες σκέψεις, και μού θύμωσε τώ Χάρο. Στη μεγάλη κονιστέρα της Φύσεως, σκέφτηκα, τώ φως, ενός λυχναριού, που χάνεται στο αιώσιο σκοτάδι, και τώ σόβισμο τώ φωτός της μικρής μας ανθρώπινης ζωής, είναι τώ ίδιο πράγμα.

Τώ ξεδίλωμα των σλλογιαμών μου μού έφερε στη θύμησιν τώ σκελετό. Έν ή προσπαθούσα να φαντασθώ, σάν τι τάχα νάταν τώ σάμα που τόν έντινε, όταν ήταν στη ζωή, έξαφρα μού φάνηκε σάν κάτι να περπατούσε δίπλα στο κρεβάτι μου, και ψηλαφούσε στον τοίχο. Άκουσα τή γρήγορη άναπνοή του. Μού φάνηκε σάν νάφραζε γιά κάτι που δεν μπορούσε ναύρη, και σάν να γεννόντουσαν τ'α βήματά του όλοένα πιο βιαστικά, μέσα στο δωμάτιο. Ήμουν βεβαιώσιμος, πως αυτό δεν ήταν παρά ένα άπλό γέννημα της φαντασίας μου, που τώ προκάλεσε ή άπνεια και τώ έρεθισμένο πνεύμα μου, μά, ως τόσο, δεν μπόρεσα να μην ανατριχιάσω όλος. Γιά να άπαλλαγθώ άπ' την παραισθήσιν αυτή, φώναξα δυνατά:

— Ποιός είναι; Μού φάνηκε πως τ'α βήματα σταματήσαν κοντά στο κρεβάτι μου, και άκουσα την άπάντησιν:

— Έγώ! Ήρθα να βρω τώ σκελετό μου.

Τώ θώρησα παράλογο να δείξω και τόν παραμικρό φόβο, μαρξός σ'ένα πλάσμα της δικής μου φαντασίας. Άγκάλιασα, λοιπόν, λίγο πιο σφιχτά τώ προσκεφάλι μου, κ' είπα με άδιαφορία:

— Ωραία δουλειά, την ώρα αυτή της νύχτας! Και σέ τι θά σου χροιάμε ο σκελετός εκείνος τώρα;

Ή άπάντησις φαινόταν σάν να έρχόταν άπ' αυτήν την κουνουπιέρα μου.

— Άκου κεί έρώτησις! Στο σκελετόν εκείνο, φίλε μου, ήσαν τ'α κόκκαλα, που περιζώναν την καρδιά μου. Τ'α δροσερά θέληγτρα των είκοσι έξη χρόνων μου άνθοσαν όλόγουρά του. Πώς να μην έπιθώμαι να τόν ξαναδώ άλλη μιά φορά;

— Φυσικά! είπα. Έπιθώμια πολύ λογική! Λοιπόν, έξακολουθήσε την άναζήτησιν σου, κ' άσε με έμένα, να προσπαθήσω ίσως εύρω λίγο ύπνο.

Ή φωνή άπήνησε:

— Μά παρατηρώ πως είσαι μόνος. Ωραία! Θά καθήσω λιγάκι, και θ' άνοξώμια μιά μικρή κουβέντα. Δώ και κάμποσα χρόνια συνηθίζα να κάθωμαι κοντά στους ανθρώπους.

— Τελευταία 36 χρόνια, βογγά μόνον με τόν άνεμο, σ'α μέρη που κείνε τους νεκρούς. Ήθελα να μιλήσω, άλλη μιά φορά, μ' έναν άνθρωπο, όπως τόν παλιόν καιρό.

Ένοιωσα σάν κάποιος να κάθισε στο πλάι μου. Δέχτηκα με καρτερία την κατάστασι αυτή και άπάντησα με δση μπόρεσα πώτερη οικειότητα.

— Ναι, αλήθεια, θάνε ώραίσι.

— Ας πώμια κάτι εύθυμο.

— Τώ πιο εύθυμο πράγμα, είπα, που μπορώ να σκεφθώ, είναι ή ιστορία της ίδιας μου της ζωής. Άκου τηνε να στην πώ!

Τώ όλοϊ τώ γειτονικώ ναού χτύπησε δύο.

— Όταν ήμωνα στη γή των θνητών, και νέα, έξακολουθήσε τώ φάντασμα, φοβόμωνα ένα πράγμα σάν τόν ίδιο τώ Χάρο-τόν άνδρα μου. Τ'α συνασθήματα που δοκίμαζα τότε, μπορεί κανείς να τ'α παρομοιάσει με κείνα ενός ψαριού που πιάνεται σ' άγκυρίσι. Άλήθεια, ένας έννος με άρπαζε, και με άπόσπασε, λές, με τ'α πιο δυνατά άγκυρίσι, από τώ ειρηνικό και ήσυχο περιβάλλον των παιδικών μου χρόνων και, δεν είχα κανένα τρόπο σωτηρίας άπ' αυτόν. Κατά καλή μου τύχη, όμως, έδωσε ο Θεός και πέθανε, δύο μήνες ύστερα άπ' τώ γάμο μας, κ' οι συγγενείς και φίλοι κλάψανε παθητικά γιά λογαριασμό μου. Ο πατέρας τώ άνδρός μου, άφ' ου εξέτασε με μεγάλη προσοχή τώ πρόσωπό μου, είπα στην πεθερά μου: «Βλέπεις; Έχει κακό

— Απάντησα μ' ένα στεναγμό: — Άχ! Πόσο ήθελα νάμωνα Σεχάο! — Περιέμια λιγάκι! Άκου πρώτα όλην την ιστορία! Μιά μέρα, την έποχη των βροχών, είχα πυρετό. Ο άδελφός μου φώναζε τώ γιατρό. Ήταν ή πρώτη μας συνάντησις. Ήμουν γεμμένη σέ μιά κλίνη, άπέναντι στο παράθυρο, κ' έτοι ή πορφύρα τ' ουρανού, πέρα στη δύο,

μάτι!... Έ! Λοιπόν, πως σου φαίνεται ή ιστορία μου; Πιστεύω να σ' άρέσει.

— Πολύ, αλήθεια! είπα. Άρκετά εύθυμη είναι ή άρχή της!

— Άκου παρά κάτω: Γύρισα στο σπίτι τώ πατέρα μου με χαρούμενη καρδιά. Ο κόσμος προσπαθούσε να μού τ'ά άποκρύψη, μά εγώ ήξερα καλά, πως ήμουν προικισμένη με σπάνια και άκτινοβόλα εύμορφία. Σέ, τί γνώμη έχεις;

— Ίσως επιθύρησαι. Μά σέψου πως ποτέ μου δε σέ είδα.

— Τι; Δέ με είδες; Κι' ο σκελετός; Χά! χά! χά! Άς είναι! Άστεινούμουν. Πως μπορώ να σέ κάνω να πιστέψης, ότι εκείνης ή δύο τρύπες τώ κροτίου μου, σ'α σπηλιές βαθείές, περιείχαν τ'α γλυκύτερα, λαμπρότερα και πιο περιπαθή μαθρα μάτια; Και ότι τ'α χροιάγελα εκείνα, που μιά φορά άνθοσαν σ'α κοραλένια μου χείλη, δεν είχαν καμιά όμοιότητα με τ'α σαγόνια εκείνα, που συνήθισαν να βλέπης να κροταλιζούν με τόν πιο άπαισιο σαρκασμό; Ή άπλή προσπάθεια να σέ κάνω να φαντασθής της χάρες, τ'α θέληγτρα, της απαλής και σταθερές, κ' άρμονικές, και γεμάτες λακκάκια, καμπύλες, που στόν άνθό της νεότης μου αύξαναν και λουλούδιζαν απάνω άπ' τ'α ξερά εκείνα πολλά κόκκαλα, με κάμνει να γελώ με έξοργίζεις. Οι πιο έξακουσμένοι ιατροί της έποχής μου δεν μπόρεσαν, ποτέ, να σκεφθώσιν, πως τ'α κόκκαλα εκείνου τώ κορμού μου θά χρησιμοποιεταν μιά μέρα γιά μαθήματα Όστεολογίας. Ξέρεις, ένας νεαρός γιατρός, που γνώρισα, με παρομοίασε με τή γυναιή άνθησι τώ λουλουδιώ «ταμπάκ». Αυτό έσημεινε, πως, γι' αυτόν, όλο τώ ύπόλοιπο της Άνθρωπότητος ήταν πλασμένο γιά να τώ εξηγήση ή Έπιστήμη της Φυσιολογίας, ότι ήμουν ένα λουλουδιώ καλλονής. Μπορεί κανείς να φαντασθί τώ σκελετό ένός λουλουδιώ «ταμπάκ».

— Όπως ένα διαμάντι, που σκορπάει λάμψεις, έτσι κ' εγώ, όταν περιπατούσα, έννοιωθα πως κάθε κίνησι μου άπλωνε όλόγουρά μου κίματα άκτινοβόλας. Ώρες πολλές συνηθίζα να κάθωμαι και να μην κάνω τίποτ' άλλο, παρά να κυττάζω τ'α χέρια μου, τ'α χέρια εκείνα που θά μπόρεσαν με άπειρη χάρι, να κυβερνήσουν τ'α πιο ζωηρά και ζώφικα άρσενικά πλάσματα.

Μά αυτός ο όλόγμωνος γέρικος σκελετός μου, μ' εκείνης της δύο τρύπες στο κροτίο, που χάσαν σ'α σπηλιές, σούδωσε ψεύτικη μαρτυρία εναντίο μου, ενή έγώ ήμουν άνικανη ν' άντικρούσω τώ λιβελο, τόν ασισχρό. Νά, γιατί, άπ' όλους τους ανθρώπους, μισώ έμένα περισσότερο! Ήθελα να μπόρεσω, όπως άλλοτε άλλους, να εξαφανίσω γιά πάντα από τ'α μάτια σου τόν ύπνο, με τώ όραμα της θερμής εκείνης όδοαλής όμορφιάς μου, και να σαρώσω γιά πάντα όλες εκείνης της όστεολογικής σαγμαμάρες, που είναι γεμάτο άπ' αυτές τώ μυαλό σου.

— Μπορώ να σου όρθώσω στο κορμί σου, άναράνησα, άν τώχες άκόμα, πως ούτε ίχνος όστεολογίας δεν έχει μείνει στο κεφάλι μου, και ότι τώ μόνο πράγμα, που τώ πλημμυρίζει τώρα, είναι ένα άκτινοβόλο όραμα τελείας όμορφιάς, που λάμπει απάνω στο μαύρο φόντιο της νύχτας. Τίποτ' άλλο δε σου λέω.

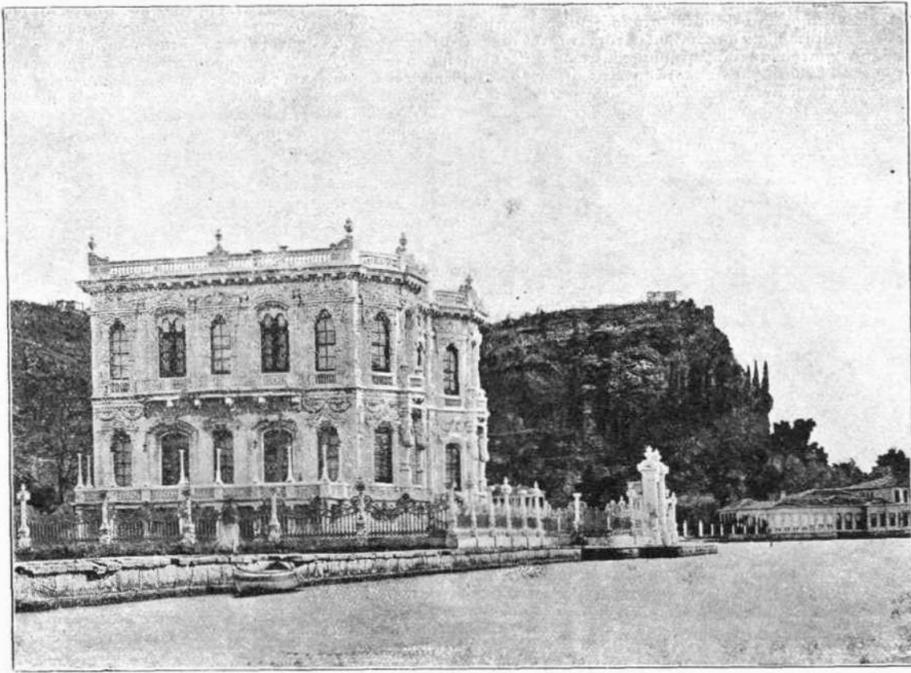
— Δεν είχα καμιά φιλενάδα; έξακολουθήσε ή φωνή. Ο μόνος μου άδελφός είχε άποφασίσει να μείνη άνύπαντρος. Στο σπίτι ήμωνα μόνη. Μόνη συνηθίζα να κάθωμαι στόν κήπο, στόν ίσκιω των δένδρων, και να όνειρευόμια, ότι όλος ο κόσμος ήταν πεσμένος σ' έρωτα μαζύ μου, ότι τ' άστέρια, με τώ άκοίμητό τους βλέμμα, όφροσαν από την όμορφιά μου, ότι τ' άγέρι άναστάνεζε μ' έρωτική λαχτάρα, όταν, με τή μιά ή την άλλη πρόφρα, περνούσε άπ' απάνω μου, και ότι τώ λιβάδι, όπου τ'α πόδια μου άναπαύονταν, άν είχε συνείδησι, θάχανε πάλι τή συνείδησι του στο άγγιγμά τους. Μού φαινόταν, πως όλοι οι νέοι τώ κόσμω ήσαν χορτάρια σ'α πόδια μου, και ή καρδιά μου, δεν ξέρω πως, γενόταν όλο ένα πιο μελαγχολική.

— Όταν ο φίλος τώ άδελφού μου, ο Σεχάο, πήρε τώ δίπλωμά του από την Ιατρική Σχολή, έγινε ο γιατρός τώ σπιτιού μας. Τόν είχα κ' άλλοτε ίδη πίσω άπ' τ'α παραπετάσματα. Ο άδελφός μου ήταν ένας παράδοξος τύπος. Δέ φρόντιζε καθόλου να κυττάξη τόν κόσμο με άνοιχτά μάτια; Δεν τώ άρεσε, και σ'α σ'α άποτραβήχτηκε άπ' αυτόν, ως που σκεδόν εγάθησε σέ μιά σκοτεινή γωνία. Ο Σεχάο ήταν ο μόνος τώ φίλος, κ' έτοι ήταν ο μόνος νέος, που μπόρεσσε να βλέπω. Κι' όταν έπαιρνα, τώ δειλι, τόν άέρα μου στόν κήπο, τότε τώ πλήθος των φανταστικών νέων, πούχα σ'α πόδια μου, ήταν ο καθένας ένας Σεχάο... Άκούεις; Τι φρονείς;

— Απάντησα μ' ένα στεναγμό:

— Άχ! Πόσο ήθελα νάμωνα Σεχάο!

— Περιέμια λιγάκι! Άκου πρώτα όλην την ιστορία! Μιά μέρα, την έποχη των βροχών, είχα πυρετό. Ο άδελφός μου φώναζε τώ γιατρό. Ήταν ή πρώτη μας συνάντησις. Ήμουν γεμμένη σέ μιά κλίνη, άπέναντι στο παράθυρο, κ' έτοι ή πορφύρα τ' ουρανού, πέρα στη δύο,

ΕΙΚΟΝΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΟΛ'. — Τώ επί της Άσιατικής άκτής τώ Βοσπόρου αυτοκρατορικών περιείρηται.

έφριγγε της άναταγείας του στο γλωμό μου πρόσωπο, και τόβριφε έλαφρά. Όταν ο γιατρός, μπαίνοντας, με κύταξε σ'α μάτια, έβαλα τόν έαυτό μου στη θέσι του, και κύταξα με τή φαντασία μου τόν έαυτό μου. Είδα στο περιλαμπρο φως τώ δειλιού, τώ λεπτό εκείνο γλωμό πρόσωπο, γεμμένο, σ'α μαρμαμένο λουλούδι, απάνω στην άσπράδα του μαλακού μαηλαριού, με της άνυπόταχτες μουσικες, να κείζον γύρω από τώ μετωπο, και τ'α ντροπαλά χαμηλωμένα βλέφαρα να είνονν μια παθητική σκιά απάνω σ' όλο τώ πρόσωπο.

— Ο γιατρός, με τόνο σιγανό και ντροπαλό, ώτίησε τόν άδελφό μου: «Μπορώ να εξετάσω τώ σφιγγό της;» Έβγάλα ένα τορνετό κ' άφράτο χέρι, έξω άπ' την κουβέρτα. Άχ! σκέφτηκα, καθώς τώ κύταξα, άν φροσούσα κ' ένα βραχιόλι με ζαφύρια!... Ποτέ μου δεν είδα ένα γιατρό να εξετάξη τόσο άδέξια τώ σφιγγό ενός άρρωστου. Τ'α δάχτυλά του τρέμαν, καθώς άγγίζαν τώ χέρι μου. Μετρούσε τους βαθμούς τώ πυρετού μου... μετρούσα τους παλμούς της καρδιάς του... Δέ με πιστεύεις;

— Πώς όχι; είπα... Οι χτύποι της ανθρώπινης καρδιάς άφηγούνται την ιστορία της.

— Άφ' ου άρρώστησα και γιατρεύτηκα πολλές φορές, βρήκα ότι ο αριθμός των αιλιακών, που παραστέκονταν σ'α φανταστικές μου ύποδοχές, κάθε βράδυ στόν κήπο, έλλαττώθησαν αρκετά, ως που έμεινε ένας μόνος! Και, τέλος, στο μικρό μου κόσμο δεν ύπήρχε παρά μιά άρρωστη κ' ένας γιατρός.

— Έκείνης της βραδυές συνηθίζα να ντύνομια σ'α κρυφά, μ' ένα σαεί χρώματος καναρινιού, και γύρω από τόν κόσμο μου έπλακα μιά γυλάνα από δροσερά άσπρα γιασεμιά. Και μ' ένα μικρό καθρέφτη στο χέρι, κατέβαινα στην συνειθισμένη μου θέσι κάτω από τ'α δένδρα.

— Έ! Λοιπόν! Μην τυχόν νομίζεις πως τώ να βωρής την ίδια σου ώμορφιά είναι πράγμα που μπορεί γρήγορα να σέ κουργήσει; Ά! Όχι! Γιατί δεν έβλεπα τόν έαυτό μου με τ'α δικά μου μάτια. Ήμουν σάν ένα διπλό πλάσμα. Κύταξα τόν έαυτό μου, σάν νάμουν ο γιατρός. Κύταξα και μαγεμόμουν και τρελλαινόμουν άπ' άγάπη. Μά, μ' όλα αυτά τ'α χάρια, που με άφθονια έκανα στόν έαυτό μου, ένας στεναγμός έφρούσκωνε τώ στήθος μου, κ' ή καρδιά μου βογγούσε σάν τ' άγέρι της νύχτας.

— Όπως δήποτε, από την έποχην εκείνη δεν ήμουν ποτέ μόνη. Όταν περπατούσα, με τ'α μάτια χάμου, παρατηρούσα τ'α παιγνίδια των μικροσκοπικών και κομψών μου ποδαριών με τή γλότη, κ' έλεγα τί τάχα θά αιοθανόταν ο γιατρός, άν ήταν εκεί και έβλεπε; Τώ μεσημέρι ο ουρανός πλημμύριζε από φως ήλιακό, και ή άτμόσφαιρα γινότανε βαρεία, χανοντική, δίχως κανένα ήχο, πάρεξ, πότε-πότε, ή απόμαχη κραυγή ένός άητού, που περνούσε ψηλά στόν άέρα. Έξω από τους τοιχούς τώ κήπου, ο πλανόδιος γυαλοπώλης περνούσε με την τραγουδιότη του φωνή: «Γυαλικά γιά πούλημα! Ποτήρια κρυστάλλινα!...». Κ' εγώ, άπλώνοντας ένα σεντόνι, λευκό σάν χιόνι, απάνω στη γλότη, έφρανα απάνω με τώ κεφάλι μου στο μπράτσο μου. Με μελετημένη άφρονισία τώ άλλο μου μπράτσο άναπαύονταν απάνω τώ άπαλό σεντόνι, και φανταζόμουν, πως κάποιος κύταξε τή θαυμασία σ'αίσι τώ χεριού μου, και πλησίαζε και τώ άρπαζε μέσα σ'α δύο του χέρια, κ' άπόθετε ένα φίλι στη όδοαλι παλάμη του... Πώς θάταν, άν τελείωνε εδώ την ιστορία μου; Πώς θά σου φαινόταν;

— Μ' έδι άσχημο τέλος άπάντησα σκεπτικά. Θά έμεινε, δίχως άμφιβολία, λιγάκι άσυμπλήρωτη, αλλά θά μπόρεσσε εύκολα να περάσω τώ ύπόλοιπο της νύχτας, συμπληρώνοντάς την μόνος με τή φαντασία μου.

— Μά αυτό θάχανε την ιστορία παρά πολύ σοβαρή. Πού θάταν ο σκελετός με τ'α τριξίματα των δοντιών του;

«Γ' αυτό άφησέ με να προχωρήσω. Άμα ό γιατρός απέκτησε λίγη πελατεία, πήρε ένα δωμάτιο στο ισόγειο του σπιτιού μας, και τώκανε κλινική και φαρμακείο. Συνήθιζε τότε να τόν άρωσώ στ' άστεία, για διάφορα γιατρικά και δηλητήρια, και πόσο από τούτο ή από κείνο τό φάρμακο, έφθανε για να σκοτώση έναν άνθρωπο. Τό θέμα τού άρεσε πολύ, γιατί τούδινε την ευκαιρία να δείξη τή σοφία του. Οι συνομιλίες αυτές με έξοικειώσαν με την ιδέα τού θανάτου. Κ' έτσι ό Έρωσ και ό Θάνατος ήσαν τά μόνα πράγματα, που γέμιζαν τό μικρό μου κόσμο. Ή ιστορία μου πλησιάζει στο τέλος της... Δέ μένει πολύ άκόμη.

— Μά κ' ή νύχτα κοντεύει να τελειώση έμφιθύρσια.
 — Ύστερα από λίγον καιρό παρατήρησα στο γιατρό μιá παράδοξη μεταβολή: Ήταν άφηρημένος και φαινόταν, σάν να ντροπέταν για κάτι, που προσπαθούσε να μου τ' άποκρύψη. Μιά μέρα, άνέβηκε άπάνω κάπως πιο κομψά ντυμένος και ζήτησε άπ' τόν άδερφό μου να τού δαείση τό άμάξι του για έκείνο τό βράδι.

«Μ' έπιασε περιέργεια και πήγα στο δωμάτιο τού άδερφού μου για να πληροφορηθώ. Άφ' ου μιλήσαμε πρώτα γι' άλλα πράγματα τέλος, τόν άρώτησα: «Άλήθεια, Ντάντα*, που θά πάη με τ' άμάξι σου άτόπω ό γιατρός;» «Ό άδελφός μου άπάντησε λακωνικά: «Στόν τάφο του!» — «Ασ' τ' άστεία! είπα. Πές μου, άλήθεια που θά πάη;» — «Νά παντρευτή,» εζήγησε. «Ω! Άλήθεια;» είπα, και γέλασα πολύ και δυνατά.

«Σέ λίγο έμαθα από τόν άδερφό μου, πως ή νύφη ήταν μιá κληρονόμα, που θάδινε στο γιατρό μεγάλη προίκα. Μά γιατί να μου κινή τέτοια προσβολή, να μου τ' άποκρύψη όλα; Μήπως τόν παρακάλεσα ποτέ, μήπως ποτέ τού ζήτησα να μñ παντρευτή, γιατί αυτό θά ήγάριζε τήν καρδιά μου; Οι άνδρες δέν έχουν πίστι. Σ' όλη μου τή ζωή ένα μόνον άνδρα γνώρισα, και σε μιá στιγμή έκανα αυτήν τήν άνακάλυψη.

«Όταν ό γιατρός, ύστερα άπ' τήν εργασία του, ήρθε άπάνω κ' ήταν έτοιμος να φύγη, τούπα με γέλιο ζωηρό: «Έτσι, λοιπόν, γιατρέ, παντρεύεσαι άτόπως;» Η εϋθυμία μου, όχι μόνο έκανε τό γιατρό να τά χάσει, μά και τόν ερέθισε. «Μά πως, εξακολούθησα, θά κάνης τούς γάμους σου, δίχως φοταφίες και δίχως μουσική;» — «Αναστίναιες και μουπες: «Έινε, λοιπόν, ό γάμος μιá ευκαιρία για χαρά;» Έσκασα και πάλι άπ' τά γέλια. «Όχι, όχι! είπα. Αυτό ποτέ δέν μπορεί να γίνη. Πού άκούστηκε γάμος δίχως φώτα, και δίχως μουσική;» Τόσο πολύ σκότισα τόν άδερφό μου, ώστε άμέσως αυτός διάταξε τούς δούλους να κύνουν προετοιμασίες για μιá εϋθυμη γιορτή. Και όλον τόν καιρό διετήρησα τήν εϋθυμία μου και μιλούσα για τή νύφη, και τή τάχα, θά συνέβαινε, και τή τάχα έγώ, όταν ή νύμφη έρχόταν σπίτι. — «Και, γιατρέ, άρώτησα, θά εξακολουθήσης να εξετάζης πιά τούς σφιγμούς τών άρρώστων; Χα! χα! χα!» Άν και δέν μπορεί ποτέ κανείς να μπη μέσ στο μυαλό τού ανθρώπου, και μάλιστα τού άνδρός, και να τό δη πως εγγράζεται, όμως μπορώ να πώ με όρκο, πως τά λόγια μου αυτά διαπέρασαν τήν καρδιά του, σά θανατηφόρα βέλη.

* Ντάντα, ό μεγαλύτερος άδερφός.

«Ή τελετή τού γάμου θά γενόταν άργά τή νύχτα. Πριν άναχωρήση ό γιατρός κ' ό άδερφός μου, πήραν ένα ποτηράκι κρασί, έξω στο χαγιάτι, όπως ήταν ή συνήθεια τους. Τό φεγγάρι μόλις είχε βγή.

«Ανέβηκα άπάνω με τό χαμόγελο στα χείλη κ' είπα: «Λησμόνησε τούς γάμους σου, γιατρέ; Δέν εινε ώρα να πηγαίνης;»
 «Έδώ πρέπει να σου πώ μιá λεπτομέρεια. Είχα, στο άναμεταξύ, κατεβή κάτω στο φαρμακείο, και πήρα λιγάκι από κάποια σκόνη, που σε μιá κατάλληλη στιγμή, τήν έρριξα, δίχως να παρατηρηθώ, στο ποτήρι τού γιατρού.

«Ό γιατρός, ήπιε τό κρασί του και με φωνή τρεμουλιαστή άπ' τή συγκίνηση, και με μιá ματιά, που έσχισε σά μαχαίρι τήν καρδιά μου, ειπε: «Ναι, πρέπει να πηγαίνω».

«Τά όργανα άρχιζαν να παίζουν. Πήγα στην κάμαρά μου και ντύθηκα τά νυφικά μου ρούχα, όλα από μετάξι και με χρυσά στολίδια. Έβγαλα άπ' τήν κασέλα μου τά διαμαντικά μου και τάλλα μου πετρώδια και τά φόρεσα όλα. Έβαλα άκόμα και τό κόκκινο σημάδι τής νύμφης στο μέτωπό μου. Και ύστερα, στόν κήπο, κάτω από τά δένδρα, έτοιμασα τήν κλίνη μου.

«Ήταν μιá όραία νύχτα. Ό έλαφρός μπάτης άλάφρωνε με τά φιλιá του τήν κοίρασι τού κόσμου. Τά μύρα τών γιασεμιών και τών «μετέλα» πλημμύριζαν τόν κήπο με γλυκό μεθύσι.

«Όταν οι ήχοι τής μουσικής άρχισαν να λιποψυχούν, και τό φως τού φεγγαριού να γίνεται όλοένα πιο γλωμό, κ' ό κόσμος, με όλα σσα τόν συντροφιάζουν στη ζωή, Σπίτι και Συγγένειες και Φιλία, να σβύνουν λίγο-λίγο άπ' τήν αντίληψή μου, σά μιá όπτασία — τότε έκλεισα τά μάτια μου και χαμογέλασα.

«Φαντάστηκα, ότι άμα οι άνθρωποι έρχόνταν και μ' έφθισαν εκεί, θά βλέπανε έκείνο τό χαμόγελο άποτυπωμένο στα χείλη μου, σάν ένα ίχνος κρασιού τριανταφυλλένιου, και ότι, όταν έτσι άργά-άργά θά έμπαινα στόν άιώνιο νυμφικό μου θάλαμο, θά έφερα μαζί μου τό χαμόγελο έκείνο, που θά φώτιζε όλη μου τή μορφή. Μά, αλλοίμονο! Πού εινε ό νυμφικός μου θάλαμος; Αλλοίμονο! Πού εινε έκείνα τά νυφικά μου ρούχα, όλα μετάξι, κ' έκείνα τά πλούσια στολίδια; Όταν ένα κροτάλισμα μέσα μου με ξύπνησε, βρήκα τρεις μάγκες να μαθαίνον «Όστεαλογία από τό σκελετό μου. Έκει που μιá φορά στόν κόρφο μου κάλλανε ή χαρές κ' ή λύπες μου, και τά πέταλα τής νεότης μου άνοιγαν ένα-ένα, εκεί ό δάσκαλος με τό δείκτη του καταγεγονόταν να τούς λέη τ' όνομα τού κάθε μου κοκκάλου. Όσο για τό χαμόγελο, που με τόση φροντίδα άποτύπωσα στα χείλη μου, είδες κανένα του σημάδι;

«Ε! Λοιπόν, λοιπόν; Σ' άρέσει ή ιστορία μου;»
 — Ήταν πολύ θερπή, άλήθεια! είπα.
 Έκείνη τή στιγμή ή πρώτη κουρούνα άρχισε να κραάζη.
 — Είσαι εδώ; ερώτησα.
 Καμιά άπάντησις!
 Κ' ή πρώτες λάμψεις τής αυγής φώτισαν τό δωμάτιο.

Μετάφρ. Κ. ΤΡΙΚΟΓΛΙΔΗΣ

ΑΙ ΚΑΛΩΤΕΧΝΙΚΑΙ ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΚΑΙ Η ΘΑΛΑΣΣΟΓΡΑΦΙΑ

— Ν. Δ. ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΣ —

Η παρελθούσα έφέτος χειμερινή περίοδος ύπήρξε μιá από τás πλέον γονίμως εις καλλιτεχνικήν παραγωγήν και εκδήλωσιν, τόσον κατά ποσόν, όσον και κατά ποιόν, και ποικιλίαν τών συνθέσεων, και θεμάτων. Ζωγράφοι νέοι και παλαιοί, ήμέτεροι και ξένοι, διοργάνωσαν συνολικάς και άτομικάς εκθέσεις όχι όλίγας, και εις τό Ζάππειον (Έλληνο-Γαλλική) και εις τήν αίθουσαν «Ζέο» και εις τήν αίθουσαν τής «Ανατολής», και εις τόν «Ελευθέρον Τύπον». Οι Γαλλινάδες και Όθωνάτιος εκ τών παλαιότερων μαζί με τόν Σ. Βικάντο, οι Χριστοφής, Κοκκινοβάνης, Μαγιάσης εκ τών νεωτέρων, ό Φέρσι, Τσεχοσλοβάκος και ό Ροδοκανάκης εκ τών ξένων και ξενιζόντων κατά τήν Τέχνην και τελευταίον ό Ν. Καλογερόπουλος κλείει τήν έρετηνίσιν σειράν με τήν ξεχωριστήν αυτού τέχνην, τήν αφιερωμένην μόνον εις έν είδος, τήν θαλασσογραφίαν. Έκ τών άλλων τούτων τών ζωγράφων ό πλείοτερον γνωστός είναι ό κ. Άγγ. Γαλλινάς, ό οποίος από έτών τώρα δι' ύδατογραφιών άναριστά τοπεία τής Κερκύρας πρό παντός, τής ίδιας αυτού Πατρίδος. Μετ' αυτών ό κ. Όθωνάτιος, εις από τούς καλύτερους τοπιογράφους, άσχολούμενος κυρίως με τοπεία τού Πόρου, έδειξε τήν ισχυράν αυτού τέχνην, τήν οποίαν έφέτος εξώθησε και πέραν άκόμη τής καθιερωμένης τέχνης του πρός τήν επαναστατικήν τού ήμεροσυνισμου τεχνοτροπίαν. Έκ τών άλλων ό μάλλον ιδιόρρυθμος ύπήρξεν ό Α. Χριστοφής, εκλέγων τά μοτίβα του από τόν λαόν, και τás λαϊκάς συνηθείας. Άλλ' έκείνος ό οποίος προεκάλεσε τό μεγαλύτερον ενδιαφέρον — και όμιλώ άντικειμενικώς και εκ τών ύστερων — τού κόσμου, και έπραγματοποίησε τás μεγαλύτερας εισαράξεις, ύπήρξεν ό κ. Ν. Δ. Καλογερόπουλος, γνωστός εις τούς άναγνώστας τής «Εικονογραφημένης» από τás Βυζαντινάς αυτού μελέτας.

Νεώτατος όδτος, παρουσιάσθη ως καλλιτέχνης τό πρώτον — μαθητής άκόμη — εις τήν Μεγάλην Έκθεσην τού Ζάππειου τό 1910 με μικρόν πινάκα του, παριστώντα τριανμίαν εις μίαν όσιν Ηλίου. Τόνε έμεσοσυνάει ή θαλασσογραφική δόξα τού Χατζή, ό οποίος δίδαλε εις τόν μικρόν θαλασσογράφον εις τοποθετηθεί τόν πίνακα αυτού τό «Αμιάνι», ώραιες φαρφάρακες άραγμένες εις τό λιμάνι. Από τότε ό Χατζής βλέπων τήν μανιέραν τού νεαρού όμοιότητα του με τήν

άκακην ψυχήν του, προεμάντευσε, και προεπιε τήν δόξαν τού Καλογεροπούλου, διότι διέκρινε καλώς και κατά βάθος τό ισχυρόν αυτού τάλαντον. Έπι έξ έτη ό Καλογερόπουλος, διανιών σπουδάς εν Άθήναις και Μονάχω, δέν ήκούετο σχεδόν.

Έξαφνα τόν Άπρίλιον τού 1916, επανεβλθών από τήν Βαναρικήν πρωτεύουσιν, μάς επανεθύμισε με ζωηρότητα τήν τέχνην του, διά μιás άτομικής εκθέσεώς του εις τό Ζάππειον, παρατάσας 73 πίνακας, δύοις θαλασσογραφικούς. Όλοι τότε έγαμρίσαν με χαράν τήν εκτίδειν τού ισχυρού αυτού τάλαντου, διότι είχε πεθάνει εν τώ μεταξύ και ό Χατζής και έστερούμεθα ενός θαλασσογράφου, εκτός τού καλού και άγαθού Αιμιλίου Προσαλέντη. Έφέτος πάλιν μετά τήν τόνσιν πληθώραν τών εκθέσεων και τήν κοίρασιν, ήν ήθώθη ό κόσμος, ό Καλογερόπουλος, έγκαυιάζων τήν θαλασσογραφικήν του εκθεσιν διά υπερεξήκοντα πίνακων του, συνεκέντρωσε τήν αγάτην και τό ενδιαφέρον τού κόσμου. Ήγοράσθησαν δε τά πλείστα τών έργων αυτού από τών εκλεκτότερον και φιλοτεχνικώτερον κόσμον. Οι ήπουργοι κ. Τσιριμώκος και Λίγας, ό κ. Διαμαντίδης, ή κόμησσα Ριαγκούρ, ό κ. Πάτσος, ό κ. Έμπερσικος, ό πρόξενος Ψιακής και υπερτριάνκοντα άλλοι κύριοι έγένοντο κάτοχοι τών καλύτερων του πινάκων. Η κριτική ύπήρξε όμοφώνως ενδοικωτάτη δι' αυτόν, αφιερώσασα θερμής συμπαθείας άδρα διά τήν τέχνην του. Και είχον πράγματι δίκαιον, διότι συνεκέντρωσε άπασαν τήν ζωήν τής θαλάσσης και τήν ειρηνικήν και τά γεγονότα τού πολέμου. Τύποι καρabiών, αλιευτικών πλοιαρίων, από τήν Γαλαξιδιώτικη Σκούνα έως τά Βατικιώτικα Λιγιοκάικα, τύποι πολεμικών από τού θηλυικού «Αβέρωφ» μέχρι τών κολοσσών υπερδρεδναι, άτησχόλησαν τόν χροσθήρα τού νέου θαλασσογράφου. Η «Ναυμαχία τού Ναυαρίνου», ό «Αβέρωφ στην Πόλι», ό «Συμμαχικός Στόλος», αι «Άνθρακείσεις» και άλλα έδειξαν, εκτός τού ώραιου χρωματισμού, όν κατέχει, και τήν συνθετικότητα τού καλλιτέχνου, εις τήν οποίαν, ειμθα βέβαιον, θά καταστή πολύ δυνατό. Εύχης έργον ότι ή «Έλλάς, ή πλημμυρισμένη από θάλασσαν, εϋρεν τόν καλλιτέχνην, ό οποίος με εϋσυνειδησίαν θά εργασθή δι' αυτήν, άνανέων τήν μεγάλην καλλιτεχνικήν δόξαν τού Βολωνάκη, τού Όλτομούρα και τού Χατζή.

ΕΙΚΟΝΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΟΛΙ
 Η περιήφορος γέφυρα τού Γαλατά έπί τού Κρατιού κόλπου.

Αι όραιότεραι εικονογραφημένα διαφημίσεις τών Έντόκων Γραμματίων, συμβολικά και αι δύο, έργα τού κ. Πετ. Λύτρα.

Η ΤΕΧΝΗ ΕΝ ΤΗ ΡΕΚΛΑΜΑ

ΕΙΝΑΙ ένα έτος τώρα και πλέον που οι κεντρικοί δρόμοι τής πρωτεύουσής άλλαξαν όνιν και άντι τών ποικιλοχρόμων και κακοτέχνων ως έπί τό πολύ θεατρικών προγραμμάτων ή όδοι Σταδίου και αι άλλα άρτηρία πρόβάλλον τώρα εις τά μάτια τού διαβάτου σάν πτέρυγες μεγάλης καλλιτεχνικής εκθέσεως.
 Εκείνη ή πρόσφατη ίδιως τού Ύπουργείου τών Οικονομικών, έγινε άγνωστή κυριολεκτικώς και άντι τού έλευνού μωσαϊκού, τού κουρελιάρικου, με τά ριπάζόμενα από τόν άνεμον βρωμιόχαρτα και κρεμασμένα σάν παταβοδορές άπλωμένες στα σχοινιά τής μουγάδας, βίλει κανείς και εύγνωμονεί πρός τόν άγνωστον μεταφωτιστήν τέσσαρα ώραία ταμπλώ, μεγάλου μεγέθους, καλλιτεχνικώτατα, που τραβούν και εύχριστούν τό μάτι.
 Δέν θά σγεταισθον καθόλου τό ζήτημα τής ρεκλάμας, — διότι περί ρεκλάμας τών Έντόκων Γραμματίων και τού Έθνικού Δανείου, που έγινε άφορητή τής μεταμορφώσεως αυτής τών δρόμων, πρόκειται — με τό άν συνετέλεσον αυτή εις τήν υπεραποδοκίτην έπιτυχίαν περί τό πλαστικισμό τών Έντόκων Γραμματίων και περί τήν κλίσην τού Έθνικού Δανείου, έφ' όσον και τά δύο άφρώρων σκοπούς εθνικούς υπερτάτης σοβαρότητος και συνεπώς ήτον εκ τών προτέφων, ήμπορεί κανείς να ειπή, έξηραλισμένη αυτή, χωρίς έννοείται, να θέλωμεν να υποδηλώσωμεν με τούτο, ότι ήτο και εντελώς περιττή ή διαφημισίς των. Βέβαια ή ρεκλάμα εβούθησε, και μάλιστα ή ρεκλάμα ή εμμέθοδος, ή παστρικά, ή καλλιτεχνική. Διότι για φαντασθήτε, έξαφνα, άν ένα τέτοιο θέμα, έναν τέτοιον σκοπόν, ήν ήλθον και ίερόν, παρουσιάζετο να μάς άναγγείλη και μάς παροτρύνη να τόν βοηθήσωμεν, ένα κακοτέχνον, κουρελιάρικο,

έλευνοτυπωμένον πρόγραμμα. Ίσα-ίσα υπό έποψιν παραστάσεως ή ρεκλάμα αυτή τών Έντόκων Γραμματίων και τού Έθνικού Δανείου ήτον άνταξία τού Κράτους και αυτό είναι τό θέμα μας.
 Εκείνοι που χειρισθήσαν τό μέρος τής διαφημίσεως ήσαν μαστόροι και κατέβαλαν κάθε προσπάθειαν φιλότιμον διά να έπιτύχουν. Κατήχησε, νομίζει κανείς, σάν καλλιτεχνικός διαγωνισμός, εις τόν όποιον έλαβον μέρος οι δοκιμώτεροι τών καλλιτεχνών μας και κάθε βδομάδα σγεδόν ή πρόσφατος τού Ύπουργείου, βαθμύδον δε και άλλα σημετά τών κεντρικών δρόμων, μάς παρουσίαζαν ώραιότατα υπεργεγήθ ταμπλώ, τά όποια έλλυσαν τήν προσοχήν τού κόσμου και έπροκαλούσαν συγκεντρώσεις και έπέσφωαν τήν γενικήν έπιδοκιμασίαν.
 Εις τούς — άς τούς ποίμε έτσι — διαγωνισμούς αυτούς έλαβον μέρος οι ζωγράφοι κ.κ. Α. Γεραλής, Π. Λύτρας, Ζέφ. Φουδάς, Π. Βυζάντιος, Άγγ. Θεοδορόπουλος, Όθ. Περιβολάρης, Ι. Άμπελάς κ.κ. και λιπούμεθα, που, έλλείψει χώρου, δέν δύναμεθα να δημοσιεύσωμεν όλων τούς πίνακας. Ήσαν όλοι ώραίοι ό ένας καλύτερος τού άλλου. Άλλ' ή «Εικονογραφημένη» ήναγκασθη, μόνον, δι' έλλειψιν χώρου, να κινή άσθηροτάτην έπιλογήν και να παρουσιάση τούς κατά τήν αντίληψιν τής δυο ώραιότερους πίνακας, έργα και τούς δυο τού κ. Πετ. Λύτρα. Έννοείται ότι ή πρόσ τούς πίνακας ώθησιν αυτή, που έδοκε ό διευθύνων τήν διαφημισίαν τών Έντόκων Γραμματίων, έγινε άφορητή να άκολουθήσουν και αι ιδιωτικά έπιχειρήσεις τό παράδειγμα, ούτω δε χάρις και εις τά διαφημιστικά Έταρεία, αι όποια τώρα άπασχολούν στρατιάς καλλιτεχνών, πυρετωδώς εργαζομένων, σιγά-σιγά οι κεντρικοί δρόμοι παρουσιάζουν ένα καλλιτεχνικώτατον θέμα.

Ο ΡΟΪΛΟΣ

ΟΛΟΣ ό Νοέμβριος σχεδόν ήτον μιá άληθινή καλλιτεχνική άπόλαυσις διά τούς Άθηναίους, χάρις εις τήν εκθεσιν τού κουρελιάρικου ζωγράφου μας. Μέσα εις τήν ύλασταγή αίθουσαν τού «Ελευθέρου Τύπου», ό Ροϊλός έξέθεσε τριακόσια έργα του, μελέτας, τοπεία, πορτραίτα, συνθέσεις, θαλασσογραφίας κ.λ. και όλοι οι έπίσημοι. Ύπουργοί, βουλευτάι, διπλωμάται, λόγιοι, κάθε άνθρωπος που νούθη από Τέχνην, όλοι οι διανοούμενοι, επέρασαν άπ' εκεί και έμπαννόβησαν και εις τό τέλος δέν άφηκαν τίποτε.
 Μεταξύ τών άληθινών καλλιτεχνικών ήσαν και τρία μεγάλα ταμπλώ, άληθινά έργα Τέχνης. Τό ένα εικόνιζε τήν άνεσπριν υπό εϋλαθών λεμβούχων Έλλήνων, μέσα εις τά νερά τού Κρατιού Κόλπου, τού τιμημένου νεκρού τού Πατριάρχου Γρηγορίου Ε' και εις τά πρόσωπά τους έβλεπε κανείς τόν φρόν και τήν συγκίνηση συγκρασημένη, ένθ' στο βάθος μέσα σ' ένα φόντο μώδ, όμιχλώδες, μόλις διαγράφονται ή σιλλουέττες τών τρολλων και τών μοναρέτων, με τά χαρακτηριστικά ίριδίζοντα χρώματα.

Τό άλλο ήτον ένας Σάτυρος, μελαψός, που εξέγέλασε κάποια κόρη και τήν σφίγαι με τήν γνωστήν λαγνείαν στην άγκαλιά του. Και τέλος τό τρίτον εικόνιζε ποιητικήν συγκέντρωσιν. Εύρω από ένα τροπέρι ό κουρελιάρικος μας: «Ό Σοφής, ό μακαρίτης, ό Παλαμάς, ό Αρσινόη, ό Πολέμης και από δεξιά ό σεβαστός μας φίλος Προβελέγγιος, ό αϊθέριος ποιητής με τό εξωτερικώτερον λαλίστατα τής ψυχής του τήν λαλιά χέρι του, τούς διαβάζει τούς μεταξένιους στίχους του. Μά είναι τόσον ζωντανό, που νομίζει κανείς ότι είναι έπιφυχοι ό ποιητάι μας. Και έχει και κάτι άλλο άκόμη: Διακρίνει κανείς στο πρόσωπον τού ενός τήν μακαριότητα, στού άλλου τήν άδιαφορίαν, στού άλλου τήν ζήλεια... Τό ταμπλώ αυτό κοσμά τώρα τήν μεγάλην αίθουσαν τού «Παρνασσού», άγορασθέν άντι 20,000 δραχ. Και μόνον εις τήν σάλαν αυτήν εταίριαζε, όπως τό άλλο τού Πατριάρχου Γρηγορίου Ε' ταίριαζει εις τά γραφεία τής Μητροπόλεως ή τού Ύπουργείου τών Εκκλησιαστικών.

Ο ΣΤΡΑΒΙΣΜΟΣ (ΑΛΛΟΙΘΩΡΙΑ) ΘΕΡΑΠΕΥΕΤΑΙ

ΤΙΠΟΤΕ περισσότερο δεν όμορφαίνει ή δέν άσχημαίνει τόν άνθρωπον, όσον τά όρραία ή άσχημα μάτια. Εύμορφα μάτια, άκόμη και άν δέν εινε ισχυρόν τό φώς των, έξωραίζουν, γεμίζουν από τό φώς μόνον της εύμορφίας των, τό ανθρώπινον πρόσωπον. Τό τόπος της όρραϊότητος των άπλώνεται εις όλα τά χαρακτηριστικά τού προσώπου, και είνε τά χαρακτηριστικά ταύτα είνε άσχημότατα. Πού κατοπτρίζεται ή άνθρωπινή ψυχή περισσότερο; Πού είνε ή δυνατότερα της άνθρωπίνης ζωής έκφρασις; Πού άλλου ή εις τά μάτια. Τάς πρώτας έντυπώσεις μας, πολλάκις δε και τάς άσφαλεστερας, από εκεί, από τά μάτια, από τά εύμορφα ή άσχημα μάτια, θά άντλήσωμεν. Από τά μάτια—όπως λέγει και τό λαϊκό τραγούδι—θά πιασθή πρώτα ή άγάπη μας. Άλλά και από τά μάτια, τά δύσμορφα και άσχημα, θά έμπνευσθώμεν πολλάκις

Πρό της έγχειρήσεως

Μετά την έγχειρήσιν

ΠΟΠΗ Ν. ΚΛΑΔΗ (έκ Ζακύνθου — έτών 17)

και χωρίς νά θέλωμεν, την άποτροφήν μας και την απέχθειάν μας και τό μίσος μας. Φαντασθήτε τώρα τί θέαμα, τί άποτρόπαιον θέαμα παρουσιάζει τό ανθρώπινον πρόσωπον, κ' έπομένως και ή άνθρωπινή ψυχή, εστο και είνε είνε ή άγγελικότερα, όταν όχι μόνον άσχημα, άλλα και εύμορφα, άλλα και εύμορφότατα, γραμματικώς, μάτια είνε από την Φύσιν παραμορφωμένα.

Η άλλοιθωρία είνε μία των ειδηθεστέρων παραμορφώσεων τού ανθρώπινου όφθαλμού. Η άποτροπαιότερα. Τελείαν ψυχικήν έξουθενώσιν φανερώσει τό άλλοιθωρο μάτι. Σού είνε άδύνατον και νά τ' άντιχρήσης άκόμη. Άλλοιθωρα μάτια σέ πρόσωπον νεανικό, παρθένου ή έφηβου, άκόμη και άν είνε όρραϊότατον, άποτελούν άληθινόν στίγμα άσχημίας. Μεταβάλλουν εις άσχημον κυριολεκτικώς όλόκληρον τό πρόσωπον, όλόκληρον τόν άνθρωπον, ψυχικώς τε και σωματικώς. Δυσκόλιος ή και ποτέ δέν υπανδρεύεται πολλάκις κόρη άλλοιθωρη. Δυσκόλιος, και άνήρ άκόμη άλλοιθωρος, δύναται ν' άρέσει εις γυναίκα ή νά έμπνευση συμπάθειαν ή έρωτα. Η πείρα της ζωής μας βροντοφωνεί, ότι ούτε ως ύπηρέτης ή ύπηρετρια, άλλοιθωρος άνδρας ή γυναίκα μπορεί νά είνε άνεκτή. Έν γένει εις όλας τάς κοινωνικάς τάξεις άποτελει όντως την άποτροπαιότεραν δυσμορφίαν ή άλλοιθωρία, ούσα— ως θά έλεγαν οι άρχαίοι— «ύβρις» κατά τού άνθρώπου, «ύβρις εις τό μεγαλειόν αυτού», «ύβρις» εις τά χείλη των έχθρών αυτού βαναυσότητι.

Άλλ' ό,τι ή άμείλικτος Φύσις ένεκόλαψεν, οίονει ως στίγμα, ίδού ή Έπιστήμη έπανορθώνουσα εις την έντέλειαν. Εις την Οφθαλμολογικήν Κλινικήν—όδός Μενάνδρου 27— τού ύφηγητού οφθαλμολόγου μας κ. Σπήλιου Χαραμή ή Έπιστήμη, έν τώ προσώπω τού Πανελληνίου φήμης και άληθώς θαυματουργού εις τόν κλάδον του οφθαλμιάτρου τούτου, άντικατέστησε την άλλοιθωρίαν με την λαμπρότεραν τού ματιού όρραϊότητα.

Τό άληθώς δαιμόνιον χειρουργικό χέρι τού οφθαλμιάτρου κ. Χαραμή όχι μόνον άσφαλώς, άλλα και άπολύτως άκινδύνως, άλλα και έντελώς άνωδύνως θεραπεύει αυτήν. Η έπιτυχία είνε πάντοτε 100 επί τοις εκατόν και εις όλας τάς ηλικίας και έντός έλαχίστου χρονικού διαστήματος, ούδέποτε σημειωθείσης, άφ' ής έξασσει τόν θετον τούτον κλάδον του από εικοσαετίας, ούδεμιας κίν άποτυχίας. Κατά εκατοστάδας αριθμούνται οι θεραπευθέντες έξ έ όλων των μερών της Έλλάδος. Έπί 6,350 έγχειρωθέντων έπιτυχώς εις την Κλινικήν του εις 2,230 άνέγχομαι όί θεραπευθέντες έκ καταρράκτου και εις 480 όί θεραπευθέντες από άλλοιθωρίας.

Διά νά λάθη ό άναγνώστης άμυδράν τινα ιδέαν μόνον των έπιτυχιών τού κ. Σπ. Χαραμή, πρόσ δε και διά νά άντιληφθή, πώς μία έξ άλλοι-

θωρίας δυσειδής μορφή μεταβάλλεται έντός όλίγων μόνον ημερών εις εύμορφήν, δέν έχει παρά νά ρήγη ένα βλέμμα εις τάς κάτωθι φυσιογνωμίας δύο πασχόντων έξ άλλοιθωρίας άδενών— μιάς νέας και ένός νέου μετράως— πρόσ και μετά την έγχειρήσιν των.

Και ως έκφρασις και ως ύφος και ως μορφή άγνώριστοι είνε πραγματικώς και οι δύο μετά την θεραπειάν των.

Ούτε ίχνος στραβισμού εις τά μάτια των, τά όποια άποκαθίστανται πλέον από άγρια, συμπαθητικά, από ειδηχθή και άποκρουστικά, έλκυστικώτατα. Άκόμη και οι πλέον στενοί των συγγενείς και φίλοι δέν τους άνεγνώρισαν.

Η δε γαρά των πρώην αυτών άλλοιθωρών διά την εύτυχίαν ύπηρέξεν άπεριγραπτος. Έκλειον. Έφιλοῦσαν τά χέρια τού ευαγέτου των κ. Σπ. Χαραμή με άληθινήν συγκίνησιν και με λυγμούς, τούς όποιους μόνον ή Έγγνωμοσύνη ήδύνατο νά έξοπάση μέσα από τά σπλάγχα των.

Ο γράφων τάς γραμμάς αυτές ειχε την εύτυχίαν νά παραστή κατά την έγχειρήσιν και των δύο αυτών νέων εις την τελείαν υπό πάσαν έπομην επί της όδου Μενάνδρου 27 οφθαλμολογικήν Κλινικήν τού κ. Χαραμή και νά θαυμάσιον άληθώς τόν διαπερή μας τούτον έπιστήμηνα διά την ταχύτητα, τό ανώδυνον, την άσφάλειαν και έν γένει την όλην χειρουργικήν λεπτότητα, με την όποιαν έπέτυχε την θεραπειάν τού στραβισμού των. Και ήκούσθη ό κ. Χαραμή λέγων, μετά την θεραπειάν, πρόσ την νέαν: — «Έ! κόρη μου, τή μισή προίκα κερδίζου οι γονείς σου τώρα που είσαι με όρραία μάτια». Μήπως τάχα δέν έλεγε μία μεγάλη άλήθεια;

Ο δε μικρός Άριστέιδης ήτον και αυτός όλος χαρά και αγάλλιασις διά τό μέγα ευαγέτημα, πού έλαβε από τό χέρι τού κ. Σπ. Χαραμή, και διότι, κατούην της θεραπειάς του, τό φώς του θά έδιδρασιάζετο και διότι ή πρώην έκ της άλλοιθωρίας δυσμορφία του θά έχανετο πλέον διά παντός.

Πρέπει δε νά σημειωθή και τούτο: Ότι ή όρασις, μετά την έγχειρήσιν, βαθμηδόν αυξάνει, άποκαθισταμένη με τόν καιρόν τελείως και, παρά τό συναίσθημα αίφνιδίως ούτω άποκοιμημένης όρραϊότητος, έχει ό έγχειριζόμενος μικρόν και κατ' όλίγον και τό χαρμόσυνον συναίσθημα πλήρους ύγιεστάτου όφθαλμίων όρασεως.

Μετά τά άνωτέρω, μετά τούς θριάμβους αυτούς της Έπιστήμης παρ' ήμίν, μετά— όπερ έχομεν δεδομένον έν Έλλάδι— τούτουτον χειρουργικόν θησαυρόν έπιτυχιών και θεραπειών υπό έπιστήμης της περιχωρησής τού οφθαλμολόγου κ. Χαραμή, άπορεί τίς άληθώς πώς άκόμη ύπάρχουν άλλοιθωροι εις τόν τόπον μας, μη άντιλαμβανόμενοι ότι,

Πρό της έγχειρήσεως

Μετά την έγχειρήσιν

ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ ΤΡΑΙΑΝΗΣ (όδός Μερκούρη, 3 — έτών 14)

χωρίς ούδέ τόν έλάχιστον κίνδυνον νά διατρέξουν, και ήθικόν και ύλικόν αυτών συμφέρον είνε ή με τούση εύκολιαν τελεία της όρασεως αυτών άποκατάστασις.

Άλλά ποιοι άλλοι, διά τούτο, παύουν, παρά μόνον οι ίδιοι πάσχοντες, όταν δέν πταύουν, ως συμβαίνει πολλάκις, και αυτοί οι γονείς των, άμελούντες ένα τόσον έπιβεβλημένον εις αυτούς καθήκον, νά άποκαταστήσουν τά άλλοιθωρα μάτια των παιδιών εις φώς και εις εύμορφία και εις έκφρασιν;

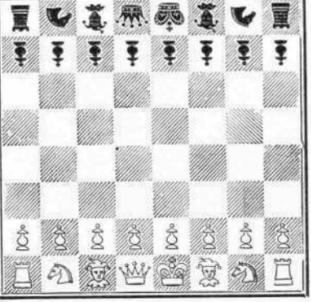

ΤΟ ΣΚΑΚΙ Ή ΖΑΤΡΙΚΙΟΝ

Η Έ-Εικονογραφημένη θεωρείται εύτυχής, διότι από τού τεύχους τούτου της κάνει την τιμήν νά κοσμή τάς στήλας τού κεμένου της ως συνεργάτης ό διακεκριμένος συμπολίτης κ. Νικόλαος Σκασσις, όστις τυγχάνει και εις έκ των δεινότερων σκακιστών, παρακολουθών έκ τού σύγγενους την περί τό άληθώς όρραϊόν τούτο παιγνίδιον διεθνή κίνησιν και δύναμενος, ως έκ τούτου, νά μας τηρή ένήμερος περί ταύτης, των μεταξύ διαδόντων άγώνων κλπ., οι όποιοι καταντών άληθώς όμηρικοί και παρημιόδοι, ως έκ τού πειράματος μεθ' όύ διεξάγονται κλπ. Η συμβολή την όποιαν παρέχει από τούδε ό έκλεκτός συνεργάτης τού Περιοδικού, θά δώσει, είμαθα βέβαιον, σημαντικήν ώθησιν εις τό παιγνίδιον τούτο, όπερ έν τώ έξωτερικώ θεωρείται ως Πνευματικός Στίβος, εις τόν όποιον δέν άποδίδονται τυχαία μισλά.

Τό θαυμάσιον τούτο παιγνίδιον, τό τόσον παντός άλλου υπερέχον τέχνη, τό όποιον ό μέγας Φραγκλίνος άπεκάλεσε γυμναστικήν τού πνεύματος, άλλο δ' ως ό Λέβιντις έπιστήμη, έσχεν, ως φράνεται την άρχήν αυτών έν τή Άνατολή* έτελειοποιήθη δ' εϊτα καλλιεργηθέν έν Εύρώπη και Άμερικη.

Τού Ζατρικιού ό άγών είνε άπεικονισίς μάχης μεταξύ δύο στρατοπέδων, τού λευκού και τού μελανος (συνήθως) τά όποια διευθύνονται υπό δύο άντιπάλων ή υπό δύο ομάδων. Έκαστον στρατόπεδον καταλαμβάνει άρχικώς τάς δύο πρώτας γραμμάς. Εις την προτελευταίαν γραμμήν κατατάσσονται τά 8 μικρότερα τεμάχια, τά καλούμενα πιόνια (PIONS), εις δε την τελευταίαν τά μείζονα τεμάχια, ήτοι ό βασιλεύς και ή βασίλισσα εις τό κέντρον εκάτερουθεν δε άνά εις άξιωματικός (FOU) εις ύπνος και έν φροσίον (ως έν τώ διαγράμματι). Έκαστος τών άντιπάλων ποιεϊται άνά μίαν κίνησιν διαδοχικώς, προχωρών τά διάφορα αυτου τεμάχια κατά τών τού άντιπάλου, ώστε νά συνάπτωνται συμπλοκαί, όν άποτέλεσμα

είνε ή σύλληψις διαφόρων πολεμιστών εκάτερουθεν, οι όποιοι και τίθενται εκτός μάχης, τέλος δε ή επικρατής τού ενός και ή παράδοσις τού έτέρου.

Άλλά πώς είνε δυνατόν μεταξύ δύο στρατοπέδων, άπαρτιζόμενον έκ τού αυτου άριθμού τεμαχίων ίσως δύναμειν νά υπερισχύη τό έν τώ έτέρω; Τούτο όφείλεται εις την μείζονα Ικανότητά ενός έκ των δύο παικτών. Συνίσταται δ' αυτή εις την καλλίτεραν ανάπτυξιν και παράταξιν των τεμαχίων αυτου, ώστε αι δυνάμεις αυτών νά θρωσι προσφορότερον και άποτελεσματικότερον, εις την καλλίτεραν άμυναν και έπιτυχέστεραν έπίθεσιν, έκ τού συνδυασμού, πολλάκις πολυπλοκοτάτου, των δυνάμεων επί ταύτο και τού ύπολογισμού όσων τού δυνατόν πλείονον κινήσεων πρόσ της έκτελέσεως. Όθεν και συμβουλευόμεν, όπως πάσα κίνησις ή σκόπιμος και άποτέλεσμα μελέτης των συνεπειών αυτης. Όγκώδη συγγράμματα έχουσι έκδοθή** περί των διαφόρων ένά-

* Υπάγχει παράδοσις καθ' ήν βασιμάν τις, Σίσιας καλούμενος, έδιδάσκει εις τόν τότε βασιλέα των Ίνδων τό ζατρικιον, ό δε βασιλεύς, τόσον έτέλεθη, ώστε άφ'ήκεν εις αυτών την έκλογήν της άμοιβής του. Τότε ό βασιμάν καθάρισεν ως έξης την άμοιβήν αυτου: Εις τό πρώτον τετράγωνον τού πινάκος, έπί τού όποιου παιζεται τό ζατρικιον, νά τεθή εις κόκκος σίτου, εις τό δεύτερον δύο, εις τό τρίτον τέσσαρας και ούτω καθ' έξής, μέχρι τού έξηκοστού τετάτου τεταγμένου. Ο βασιλεύς έδίδθη γελάσιος. Μεγάλος όμως έξεπλήγη, όταν έμαθεν από τούς θησαυροφύλακας αυτου, ότι ένας έξετέλειαν τών λογαριασμών, ότι έφθασαν εις τόν άριθμόν 18, 44, 74, 073, 709, 551, 615 ήτοι εις ποσόν, διά τό όποιον όλοι οι θησαυροί αυτου δέν έπάρκουν.

** Εις άλλα κράτη, έννοούμεν, όπου τό σκάκι είνε πολύ μάλλον διαδεδομένον καθ' όσον και λέγοιτο σκακιστών υπάρχουσι, και ειδικά περιοδικά εκδίδονται και παραδόσεις επί πληρωμή γίνονται.

έσων των άγώνων και τού τέρατος αυτών (Fins de Partie) άμφότερα δ' αι φάσεις αυται τού άγώνος έχουσι ύποβληθή εις έξέλεξιν και άπόδειξιν, δύναμις των όποιων οι διαταγμοί και αι άμφοβόλια διαλύονται. Διά τό μέσον όμως τού άγώνος (παρτίδος) τά ειδικά συγγράμματα άδυνατούσι νά διατυπώσωσι κανόνας, ως έκ τού άπειρου των συνδυασμών και των ποικιλιών, και ό παίκτης άφίεται μόνος, εις τό ίδιον αυτου πνεύμα. Τούτο όμως δύναται νά έγκυμνώσιν και καλλιεργήσιν ή τε πείρα και ή μελέτη, κυρίως δε ή εις τά προβλήματα έπίδοσις.

Τά προβλήματα τού ζατρικιου διδάσκουσι τούς ποικίλους συνδυασμούς και μανθάνουσι νά ύπολογίση τις και νά προβλέπη κινήσεις. Χρησιμεύουσι δ' έτι εις τό νά άπλοποιή τις και νά αναλύη τάς μάλλον δυσκόλους και πολυπλόκους θέσεις. Ο προβληματιστής είνε κάλλιον εις θέσιν νά έκτιμή τό ένδιαφέρον ή την άδυναμίαν των περιπτώσεων, δύναται κάλλιον ν' ανακαλύπη τόν σκοπόν τού άντιπάλου και ν' άποκρίπη τόν ίδικόν του.

Τό πρόβλημα παρουσιάζει θέσιν των άντιπάλων καθορισμένην, υπό μιάς και μόνης διανοίας. Έπομένως δέν παριτά καθ' αυτό άγώνη. Τό τελικόν όμως άποτέλεσμα, ήτοι ή άριθμολογία τού μελανος βασιλέος (MAT) πρέπει νά γίνη εις όρισμένον αριθμόν κινήσεων. Οι συνδυασμοί, οι παρουσιάζόμενοι εις τά προβλήματα δύναται νά συμβώσι και εις τούς άγώνους (PARTIES) άλλ' εις τά προβλήματα, παρουσιάζονται πλέον έπιμελημένον και άπληλαγμένον παντός τού κοινού και τού περιττού.

Πρός λύσιν προβλήματος τινός δέν πρέπει νά βαίγη τις άνευ ηξίσεως άριέμενος εις μόνην την τύχην, τούθ' όπερ θά ήτο και άνευ αξίας, άλλα νά έχη οδηγόν την νοεράν άνάλυσιν της θέσεως και των κινήσεων ενός εκάστου τεμαχίου προτιτάς δε τού μελανος βασιλέος και των μέσων της υπερασπίσεως αυτου. Διά δε την σύνθεσιν προβλήματος απαιτείται ή έκτελεσις ιδέας πρωτοτύπου ή κατ' ίδιον τρόπον έκτελομένης εις όρισμένον αριθμόν κινήσεων, έξ όν ή πρώτη όφείλει νά ή έναια. Άλλαι άρεται της συνθέσεως είνε ή ποικιλία, ή όρραϊότης, ή όρθότης, ή χάρις και ή δυσκολία.

Την δυσκολίαν θεωροφίτι τινες των προβληματιστών ως τό κυριώτερον προτέρημα. Θεωροφντες όμως ήμεϊς ως κυριώτερον σκοπόν τού προβλήματος την τέχνην των σκεπτικων παικτών, δέν διατάζομεν νά δώσωμεν την πρώτην θέσιν εις την καλλιτεχνικήν αυτου αξίαν και εις τό έκλεκτόν έν τή σύλληψη και έν τή έκτελεσει.

PROBLEME
par le Dr N. SKASSI (Athènes)

NOIRS 2 pieces
BLANCS 7 pieces
MAT en 3 coups.

Ο ΝΕΚΡΟΙ ΛΘΑΝΑΤΟΙ!

ΜΕ αυτά τά όρραία λόγια άρχίζει μία άφιέρωσις τού Σπύρου Μαρσούκα εις ένα ποιημά του, πού άπήγγειλε έπάνω εις τά Μακεδονικά Πεδία, τά ποτισμένα από τό ευγενικό αίμα των παλληκαριών της ήρωϊκής Γαλλίας. «Ο Νεκροί-Άθάνατοι της ήρωϊκής Γαλλίας, δεχθήτε αυτά τά λουλούδια, πού έβλάστησαν μέσα στην ευγνώμονη καρδιά της Έλλάδος, ή όποια θά διατηρήση άλησμόνητη την άνάμνησιν της ευγενικής θυσίας». Και έρχεται κατόπιν τό όρραϊο μοιρολόι:

Άπ' τις ραχούλες των βουνών
Τών λαγκαδιών τά πλάγια
Στη Γη τή Μακεδονική
Ποίησε τραγή κι όρραία,
Κάποιοι σταυροί λαμποκοπούν
Και μιά σκορπούν τά μάγια,
Σε κάποια μνήματα έγρά
Κάτ' από μία Σήμαια.

Παιδιά μου κι αδελφάκια μου
Στρατιώτες δοξασιμένοι,
Χελιδνάκια μιάς αγής
Κι άγγέλοι άλλον κόσμο
Αιαβάτες και προσκνηταί,
Πού μιά πνοή μιάς δίνει,
Και μ' ένα όρκο άθάνατο
Περνάτε άπ' έμτρος μου,

Γιά μιάς έτίσαν όλοι τους
Σ' αυτή έδώ τή Γη
Όχι νά κλάψτε μοναχά
Τη μάτοποιοιμένη,
Μέ την έλπίδα, αδέρφια μου,
Νά φέρον μίαν αγή
Γιά την Πατρίδα τή γλυκειά
Γιά την όνειρωμένη.

Όχι λιθάνι, αδέρφια μου,
Ν' άναρτε και λαμαάδες,
Όχι νά κλάψτε μοναχά
Στά μνήματα τά ξένα,
Θέλω νά γράψτε στην καρδιά
Γιά πάντα δύο Έλλάδες
Γαλλία-Έλλάδα, Πατρίδα μιά,
Γιά τή δική μας Γέννα.

Κι είνε τά μνήματα πολλά
Σμά κι άράδα-άράδα,
Κι έγώ τά βλέπω και πονώ
Και λαχταρώ και κλαίγω,
Κι άνάβω την νυχούλα μου
Πονετική λαμαάδα,
Και σ'ό Στανού μιάς πονής
Αυτά τά λόγια λέγω:

Τους τάφους νά προσέχετε
Και νά τούς προσκοννάτε,
Είνε τών Γάλλων αδελφών
Γιά μιάς ναι, έκκλησιόλες,
Προσκνητήρια της Τιμής,
Πατέρες και προσάτες,
Κι ευγνωμοσύνης μνήματα,
Κι άθώες προσευχούλες.

Και ξεψυχούσαν τά παιδιά
Προτού νά κινήθώμεν,
Και μιάς κρατήσαν τόν έχτρο
Πολύ μακροά κι άκόμα,
Μιάς εσαν, καταδέχονται
Μ' αυτους νά μετρηθώμε
Μ' αυτους νά πολεμήσωμε
Γιά τό δικό μας χόμα!!!

Όρα καλή σας ήρωϊκοί
Στρατιώτες δοξασιμένοι,
Αίμυρες τραγές Έλληνικές
Πού σ'ών καρδιών τά φύλλα
Σκορπάτε τώρα στή γραμμή
Τη Δόξα πού δέ όβνεί,
Και της Έγγνωμοσύνης μας
Την άγια ανατίμια.

Σ. ΜΑΤΣΟΥΚΑΣ

ΔΗΛΩΣΙΣ

Μετά καθυστέρησιν ἄρκετων μηνῶν κατορθώσαμεν νὰ ἐκδώσωμεν τὸ ἀνά χειρός τεύχος. Ἡ λέξις «κατορθώσαμεν» εἶναι ἐν ἀπολύτῳ κυριολεξία. Νὰ ἐκδώσωμεν τεύχος εἰς αὐτὴν τὴν ἐποχὴν, εἶναι ἀληθινὸς ἄθλος. Δὲν θεωρεῖ ἡ «Εἰκονογραφημένη», ἐφ' ὅσον τὸν κύκλον τῶν θαυμαστῶν τῆς ἀποτελοῦν αἱ διανοούμεναι τάξεις, ὅτι εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐξηγηθῇ ἐν λεπτομερείᾳ. Τὴν ἐννοοῦν πληρέστατα. Ζοῦν καὶ οἱ φίλοι τῆς εἰς τὸν ἴδιον κύκλον ποῦ ζῆ καὶ αὐτῇ. Ἀντικρούζουσι σὲ κάθε βῆμα τὰς αὐτὰς δυσχερείας, εἶνε τὰ «δύσκολα χρόνια» τοῦ Ἄϊνε, τὰ ὁποῖα εὐτυχῶς ἐπέερασαν, ἢ ἀκριβέστερον, εἶνε εἰς τὸ τέλος τῶν. Εἶνε κοντὰ ἡ ἡμέρα ποῦ θὰ τελειώσουν ὅλα αὐτὰ, ὅταν θὰ τελειώσουν καὶ τῆς Πατρίδος τὰ βίβασα. Εἶνε κοντὰ ἡ ἡμέρα τῆς Ἀποκαταστάσεως τῆς Φυλῆς.

Χρειαζέται ἐγκαρτέρησις καὶ ὑπομονὴ ἀκόμη δι' ὀλίγον. Ἡ τρικυμία ἐκόπασε, ἀλλ' ἔχομεν τὰ «ἀποθάλασσα», ὅπως λέγουσι οἱ ναυτικοὶ! Λίγο ἀκόμη καὶ θὰ μπουνατσάρῃ καὶ θὰ ἰδοῦμε τὸν Ἥλιο, τὸ Φῶς τῆς ζωῆς.

Δὲν λέγομεν περισσότερα, οὔτε μὲ ἐπαγγελίας προσπαθοῦμεν νὰ διαβουκολήσωμεν τοὺς φίλους τοῦ Περιδικοῦ. Τὸ ἐγνώρισαν ἄρκετὰ καλά εἰς τὸ παρελθόν του, εἰς τὰ δώδεκα χρόνια του τὰ καλά καὶ ἀκόμη εἰς τὰ ἄλλα τρία του χρόνια τῆς φουρτούνας. Ἐκύτταξε νὰ φυλάῃ τὴν θάλασσαν, ἐκύτταξε νὰ σωθῇ ἀπὸ τὴν καταστροφὴν, νὰ ἐπιπλέυσῃ μέσα εἰς τὴν μαριάν τῶν στοιχείων, νὰ διατηρηθῇ ἐν τῇ ζωῇ καὶ νὰ διατηρήσῃ τὴν ἐπαφὴν μὲ τοὺς φίλους του. Τί ἐθαρίεις ἔκαμε, πόσον φορτίον συνδρομητῶν τοῦ ἐπῆρε ἡ θάλασσα, τί ζημίας καὶ καταστροφὰς ὑπέστη, τί θυσίας ἔκαμε, οὔτε λέγονται, οὔτε τὰς λογαριάζει.

Ὁ σκοπὸς του ἦτον ἓνας: Νὰ ἐπιζήσῃ τῆς κοσμοθεομηνίας. Νὰ ἐπιζήσῃ, ὅχι διὰ τὸν ἐκδότην του, ἀλλὰ διὰ τὸν Τόπον. Διότι τὴν «Εἰκονογραφημένην» ὁ Ἰδιοκτῆτης - Ἐκδότης τῆς τὴν ἔχει ἀφιερῶσει εἰς τὴν Φυλὴν. Αὐτὸ τὸ ἐπέτευχε.

Ἡ «Εἰκονογραφημένη» ἐπέπλευσε. Τὰ ἄλλα ἐλησμονήθησαν κιόλα.

Δὲν φαντάζεται ἡ «Εἰκονογραφημένη» ὅτι τὸ περιβάλλον τῆς ἔχει διάφορον ἀντίληψιν, οὔτε ὅτι τὴν παρεξηγεῖ κανεὶς, καὶ διὰ νὰ ἐνημερωθῇ μὲ τὸ κλεισίμον τοῦ ΠΕ' ἐκδοτικοῦ ἔτους τῆς, θέτει εἰς κυκλοφορίαν τὸ ἀνά χειρός τεύχος, ἀντιστοιχοῦν εἰς τοὺς μῆνας Ἰουνίου, Ἰουλίον, Αὐγουστον, Σεπτέμβριον καὶ Ὀκτώβριον διὰ νὰ ἀρχίσῃ τὸ ΙΣΤ' ἔτος τῆς μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ συνεχίσῃ τὸν βίον αὐτῆς ἀπρόσκοπτον, ὅπως πρὶν, καὶ νὰ παρακολουθήσῃ τὴν εὐμορφὴν ζωὴ τῆς Φυλῆς ποῦ ἀρχίζει.

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ Α. ΣΤΑΥΡΟΥ

Μία καλὴ κοπέλλα στὸν Πειραιᾶ, ἡ Χριστίνα Παναγιωτοπούλου, ἀγαποῦσε ἕνα τιμιο καλλιγράφον. τὸν Ἐμμ. Καλογιάννην, ἐργάτην τοῦ λιμένος. Ἔιχε καὶ δυὸ ἀδελφοὺς ἢ πτωχὴν κύρη, ποῦ ἦσαν τὸ στήριγμά της, αὐτῆς καὶ τῆς μάνας της, καὶ δουλεύοντες θὰ τὴν ἠτοίμαζαν διὰ τὸν γάμον.

Μὰ νὰ ὁ πόλεμος. Ἡ δουλειὰ σταματοῦν, σπῖτια κλείνουσι, ἐρείπια σωριάζονται γύρω καὶ κλείει καὶ τὸ φτωχικὸ τῆς κόρης. Καὶ τὰ δυὸ τῆς ἀδέρφια τρέχουσι ἔξω στὸ μέτωπον μὲ τὰ ἐφώναξ ἢ Πατρίς.

Μὰ νὰ καὶ τὸ τρομερὸ μῆνυμα! Τὰ δυὸ ἀδελφία ἔπεσαν τιμημένα καὶ ἡρωικὰ στὰ ὑψώματα τοῦ Χασάν Πασσά καὶ τὸ φτωχικὸ τῆς κλείνει ἐρμητικὰ τὴν πόρτα σὲ κάθε χαρὰ τῆς κόρης.

Ὅμως ἀγρυπνο μάτι τῆς Δυστυχίας καὶ τῆς Συμφορᾶς τοῦ πολέμου εἶναι ὁ Δευκὸς Σταυρός. Ὁ Μασούκας ἀνεκάλυψε τὸ τιμημένον σητικὸ καὶ ἐπροίκισε τὴν ἀπορφανισμένην ἀπ' τὸν πόλεμον κοπέλλα καὶ ὁ εὐγενικὸς ἐργάτης ἔσπευσε νὰ συνδέσῃ τὸ ὄνομά του μὲ τὴν ἡρωϊκὴν οἰκογένεια.

Οἱ γάμοι ἔγιναν ἕνα πρῶτ' — 25 Ἰουλίου — εἰς τὸν ἐν Πειραιεὶ ναόν τῆς Ἁγ. Τριάδος — ἐν μέσῳ πλήθους ἐργατῶν, συναδέλφων τοῦ γαμβροῦ καὶ τοὺς στεφάνους ἀντήλλαξε ἡ Δεσποινὶς Νενέλλα Δ. Βρατσάνου, ἡ ἀγαπημένη κόρη τοῦ Διευθυντοῦ μας.

Ὅτε ὀλίγα, ὅτε πολλὰ. Ὑπὲρ τὰ 100 κορίτσια, πτωχὰ καὶ ἀπορφανισθέντα ἀπὸ τοὺς πολέμους, ἔχει προίκισε ὁ Δευκὸς Σταυρός. Ἡ περιουσία του τώρα ἀνέρχεται εἰς 500,000 δρ. κατατεθειμένης εἰς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν, ἀλλ' εἶναι βέβαιος ὁ Μασούκας ὅτι μὲ τὸ εἰς Ἀμερικὴν ταξεῖδι του θὰ φθάσῃ τὰ 2,000,000. Μὲ τοὺς τόκους τοῦ κεφαλαίου αὐτοῦ θὰ κτίσῃ ἐπάνω εἰς λόφον ἕνα ἐπιτήδεος οἰκοδόμημα, μὲ αἰθουσάν διὰ τοὺς γάμους, μητρῶα κ.λ. καὶ μὲ ἐπιγραφὴν: Οἶκος Δευκοῦ Σταυροῦ. Ἐχει μάλιστα καὶ τὰ σχέδια ἔτοιμα. Ἀληθινὰ εἶναι ἅγιον τὸ ἔργον του.

ΕΚΛΕΚΤΟΙ ΓΑΜΟΙ

Μὲ ἀνυπόκριτον, μὲ εὐλικρινεστάτην χαρὰν, ἡ «Εἰκονογραφημένη» ἔμαθε ἐκ Μιτυλήνης τοὺς γάμους τοῦ καλοῦ καὶ εὐγενικοῦ φίλου τῆς κ. Ἰω. Ν. Χ' Ἀντωνίου μετὰ τῆς Δδος Μαρίας Κ. Κωνσταντινίδου, τελεσθέντας ἐκεῖ τὴν 22 Σεπτεμβρίου. Τὸ Περιδικὸν τοὺς ραίνει μὲ δλοδρόσα λουλούδια καὶ μὲ δλοθέρμους εὐχὰς.

Κίνημα εἰς τὴν μουσικὴν καὶ καταλύσις μιᾶς δυναστείας, δεσποτικῆς καὶ ἀλλοθῶς αὐταρχικῆς. Ὅμας καθηγητῶν τοῦ παλαιοῦ Ὁδείου ἀποσιάντες τὸν ζυγὸν τῆς Παγόδας τῆς ὁδοῦ Πειραιῶς, ἀπεσχίσθησαν αὐτοῦ καὶ συνέπηξαν τὸ Ἑλληνικὸν Ὁδεῖον. Βενιζέλος τοῦ καλλιτεχνικοῦ αὐτοῦ κινήματος ἦτον ὁ γνωστός Γεν. Ἐπιθεωρητῆς τῶν Στρ. Μουσικῶν ταγματάρχης κ. Μανώλης Καλομοίρης, ὁ Λούθηρος αὐτὸς τῆς Μουσικῆς ἐν Ἑλλάδι, ὁ ὁποῖος παρέσυρε καὶ τοὺς καλυτέρους ἐκ τοῦ διδακτικοῦ προσωπικοῦ τοῦ παλαιοῦ Ὁδείου, οἱ εἶναι ἡ κυρία Αἰδρα Θεοδωροπούλου, Πίνδος κ.λ. Ὁ δμιλος αὐτὸς ἀποτελῶν πυρῆνα ἐκλεκτῶν μυστῶν τῶν Καλῶν Τεχνῶν, συνέπηξε τὸ Ἑλληνικὸν Ὁδεῖον, τὸ ὁποῖον ἐγκατεστάθη εἰς τὸ γνωστὸν Ὁδεῖον Λότνερ, ἔκαμε μάλιστα καὶ τὰ ἐγκαίνια του ἐν μέσῳ ἀσφυκτικῆς συρρέουσας ἐκλεκτοῦ κόσμου, ὅστις μὲ πολλὴν χαρὰν εἶδε τὴν ἴδρυσιν αὐτοῦ. Ἐκεῖνο ὅμως ποῦ ἔκαμε ζωνηρὰν κατάπληξιν, εἶναι, ὅτι μόλις ἀπεσχίσθησαν τοῦ παλαιοῦ Ὁδείου οἱ ἴδρυταί του, τὰ δύο τρίτα τῶν μαθητῶν καὶ μαθητριῶν αὐτοῦ ἠκολούθησαν τοὺς καθηγητὰς τῶν καὶ προσεχώρησαν εἰς τὸ νέον ἴδρυμα, τοῦ ὁποῦ οἱ μαθηταὶ ἐν ὄλῳ μετὰ τῶν τοῦ Ὁδείου Λότνερ ὑπερέβησαν τοὺς 1500.

Ἡ «Εἰκονογραφημένη» χαιρετίζει καὶ αὐτῇ, μεστῇ ἐλπίδων ἀγαθῶν, τὴν ἴδρυσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Ὁδείου καὶ προσδοκᾷ ἀπὸ τοὺς θεμελιωτὰς του ἀληθινὰ θαύματα προσόδου.

Ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΤΗΣ «ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗΣ»

Ἡ Α. Μακαριότης ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων κ. Δαμιανὸς ἠδὲδῆκε νὰ ἀπονείμῃ τὸν Σταυρὸν τοῦ Παναγίου Τάφου εἰς τὸν Διευθυντὴν τῆς «Εἰκονογραφημένης» κ. Δήμιον Βρατσάνον, πρῆγν βουλευτὴν Ψαρῶν. Εἶναι προφανές ὅτι τὸ παράσημον τοῦτο τοῦ Ἱεροσέπτου Μαρτυρικοῦ Συμβόλου ἀπονέμεται εἰς τὸ Περιδικὸν διὰ τὰς πρὸς τὸ Ἀχραντὸν Ἴδρυμα ὑπηρεσίας αὐτοῦ, δι' ἃς καὶ σεμνύνεται ἡ «Εἰκονογραφημένη», βλέπουσα τοὺς ἀγῶνας τῆς ἐπιδραβεομένου.

ΕΝ ΕΤΟΣ

Τὴν 26 Αὐγούστου συνεπληρώθη τὸ πρῶτον ἔτος τοῦ δαπάναις τοῦ Ἀντωνίου Ἐμπειρικοῦ ἱδρυθέντος ἡμιονίου Ἀσύλου Ἀστῆων Παίδων.

Ἡ «Εἰκονογραφημένη» παρηκολούθησε τὴν ἐξέλιξιν τοῦ ἱδρύματος τούτου ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς, καθ' ἣν διὰ διαταγῆς τοῦ Ἰπουργεῖου Περιθάλψεως συνελήφθησαν ὅλοι οἱ ἐπαίται, ἀστεγοὶ, ἀλλήται, ἀνάπηροι, σωματέμποροι κλπ. καὶ ἐνεκλείσθησαν εἰς αὐτὸ οἱ ἀπάχρηδες τοῦ μέλλοντος, ἐκ τοῦ σύνεγγυς καὶ μὲ χαρὰν εἶδε τὴν συγκομιδὴν τοῦ πρώτου ἐνιαυτοῦ, ἣν τὸ ἴδρυμα ἐπέδειξε κατὰ τὴν 26 Αὐγούστου εἰς τοὺς ἐπιστήμιους.

Ἐγίνε δὲ καὶ μία σεμνοτάτη τελετῇ, εἰς ἣν παρῆστη καὶ ὁ Ἰπουργὸς τῆς Περιθάλψεως κ. Σίμος καὶ εἰς τὸ τέλος οἱ κεκλημένοι συνεχάρησαν αὐτὸν διὰ τὸ ἔργον του καθὼς καὶ τὸν Διευθυντὴν του κ. Καίσαρα Μαρτζώκη, ὅπως ἤξειε.

ΝΕΑ ΖΩΗ ΕΙΣ ΤΟ «ΔΡΑΓΑΤΣΕΙΟΝ»

Τεσσαράκοντα ἐτῶν ἀκριβῶς πεῖρα καὶ μελέτῃ διευθύνει τὸ Δραγατσεῖον Ἐκπαιδευτικὸν ἴδρυμα. Εἰς τὰ 1873 ὁ διευθυντῆς του εἰσῆλθεν εἰς τὸν διδασκαλικὸν βίον. Πῶς εἰργάσθη, τὸ γνωρίζει ὁ Πειραιεὺς, τὸ γνωρίζουσιν αἱ Ἀθῆναι, τὸ γνωρίζει ἡ Ἑλλάς, αὐτὸ τὸ Πανελλήνιον. Καὶ ἐξακολουθεῖ διευθύνων, διδάσκων, καθοδηγῶν, δίδων ζωὴν εἰς τὴν ἐργασίαν του, τὴν ὁποῖαν ἐγνώρισεν ὅλη ἡ Ἑλλάς μὲ τὰς περιφήμους ἐκδρομὰς τοῦ σχολείου του, τὸ ὁποῖον καὶ ποῦ δὲν ἐπῆγε; Τώρα μὰς προσφέρει κάτι ἄλλο. Συνιστᾷ τάξιν ἀναγνώσεως καὶ ἀπαγγελίας. Πρακτικώτατον καὶ πατρικώτατον τοῦτο διὰ τὰ παιδιὰ μας. Καὶ ἄλλο: Θὰ διδάξῃ ὁ ἴδιος εἰς τμήμα δεσποινίδων ἀνώτερα μαθήματα εἰς τὰ Ἑλληνικὰ, τὴν Ἱστορίαν, τὴν Καλλιτεχνίαν, μετ' ἐπισκέψεως ὄλων τῶν ἀρχαιολογικῶν τόπων. Ἀκόμη ἱδρῖναι εἰς τὸν ἀγεωγράφητον τόπον διαγωνισμὸν Γεωγραφίας. Ὁλόκληρος Δημοκρατία.

Τοιαύτη ἐργασία πρέπει νὰ ἐνισχυθῇ. Καὶ μόνον τὸ ὄνομα τοῦ διευθυντοῦ τοῦ Δραγατσεῖου εἶνε μία μεγάλη ἐγγύησις.

* * *

* Μία κυρία, ἀρκετὰ νέα καὶ ὄραία, κυνιάζουσα ἀρκετὰ φιλαρέσκως στὸν καθρέπτην τῆς καὶ ἀποτεινομένη πρὸς τὴν κόρην τῆς, τῆς λέγει: «Τί θὰ εἶδες, κόρη μου, διὰ νὰποκτιῆς τὴν ὄραϊότητά μου;» «Μαμά, τῆς ἀπήτησε λιαν εὐφυνῶς ἡ κόρη τῆς, καὶ αἰεὶ τί θὰ εἰδίδατε διὰ νὰ γίνητε νέα ὅπως ἐγὼ;»

* Χωρικὸς τις συνθεουλέετο δικηγόρον δι' ὑπόθεσιν του. Ἀφοῦ ὄτιος τὴν ἐξήτασε, τοῦ εἶπεν: «Ἡ ὑπόθεσίς σου εἶναι καλὴ». Ὁ χωρικὸς τὸν ἐπλήρωσε καὶ τοῦ λέγει: «Τώρα, κ. δικηγόρε, ποῦ ἐπληρώθητε, εἰπέτε μου εὐλικρινῶς, ἐὰν εὐρίσκετε τὴν ὑπόθεσιν μου ἐπίσης καλὴν, ὅπως πρὶν πληρωθῆτε;»

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ Α. ΣΤΑΥΡΟΥ.—Ὅταν τὸ συγνητικώτατον μυστήριον ἐτελείωσεν οἱ παρισταμένοι ἐβήκαν εἰς τὰ σκαλίνα τοῦ ναοῦ τῆς Ἁγ. Τριάδος, ἡ μηχανὴ τῆς «Εἰκονογραφημένης» τοὺς ἀπῆθανάτισε.